

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARA AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA
NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50—Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 2'50

PELLICER

ILL. de Barcelona, nascut el 12 de maig de 1842, seguint els desitjos de sa família cursà la carrera de mestre d'obras; però havia nascut artista, tenia per l'art del dibuix una aptitud assombrosa, y artista havia de ser per la forsa irresistible de la seva vocació, ferma y

predominant quant mes contrariada. Desde noy donà mostrars repetidas de son caràcter independent y de sas tendencias revolucionarias.

Aixís mentres els de la seva edat aspirants a obrirse camí en el camp del art freqüentavan las classes de la Llotja, a càrrech de professors rutinarios y en rampats en las fredors del gust acadèmic, en Pellicer fou un dels primers que s'colocaren baix la direcció de D. Ramón Martí y Alsina, l'regenerador del art barceloní, amich de donar a sas obras las palpitations de la vida y de infundir ànima als paisatges y a las marinas qu' eixian de son pinzell innovador. Tot un estol de joves, que mes tart havian de ser gloria de la pintura catalana, y entre ls quals descollavan l' Urgell, en Vayreda y en Pellicer, reberen las lliçons de 'n Martí, y acceptaren en art—y alguns en política y sociologia—la manera de veure de son mestre.

En Pellicer, feu conèixer sos primers dibuixos al públich per intermediació de la casa López Bernagosi. Ab lo pseudònim de *Nyapus* ilustrà ls mes dels *Singlots poètics* de 'n Serafi Pitarra. Se pot dir que donantse 'l bras apareixian per primera volta ab aquesta publicació dos joves, l' un literat y artista l' altre, destinats a arribar molt lluny, cada hù en la seva especialitat.

Els dibuixos de 'n Pellicer eran fermes, sólits y revelavan una gran destresa en l' art de apuntar las figuras y 'ls tipos del natural. Sas caricaturas, distingfianse per la originalitat y una gracia genuinament filla de la terra.

Al any 65 se trasladà a Roma, al objecte de completar sos estudis de pintor.

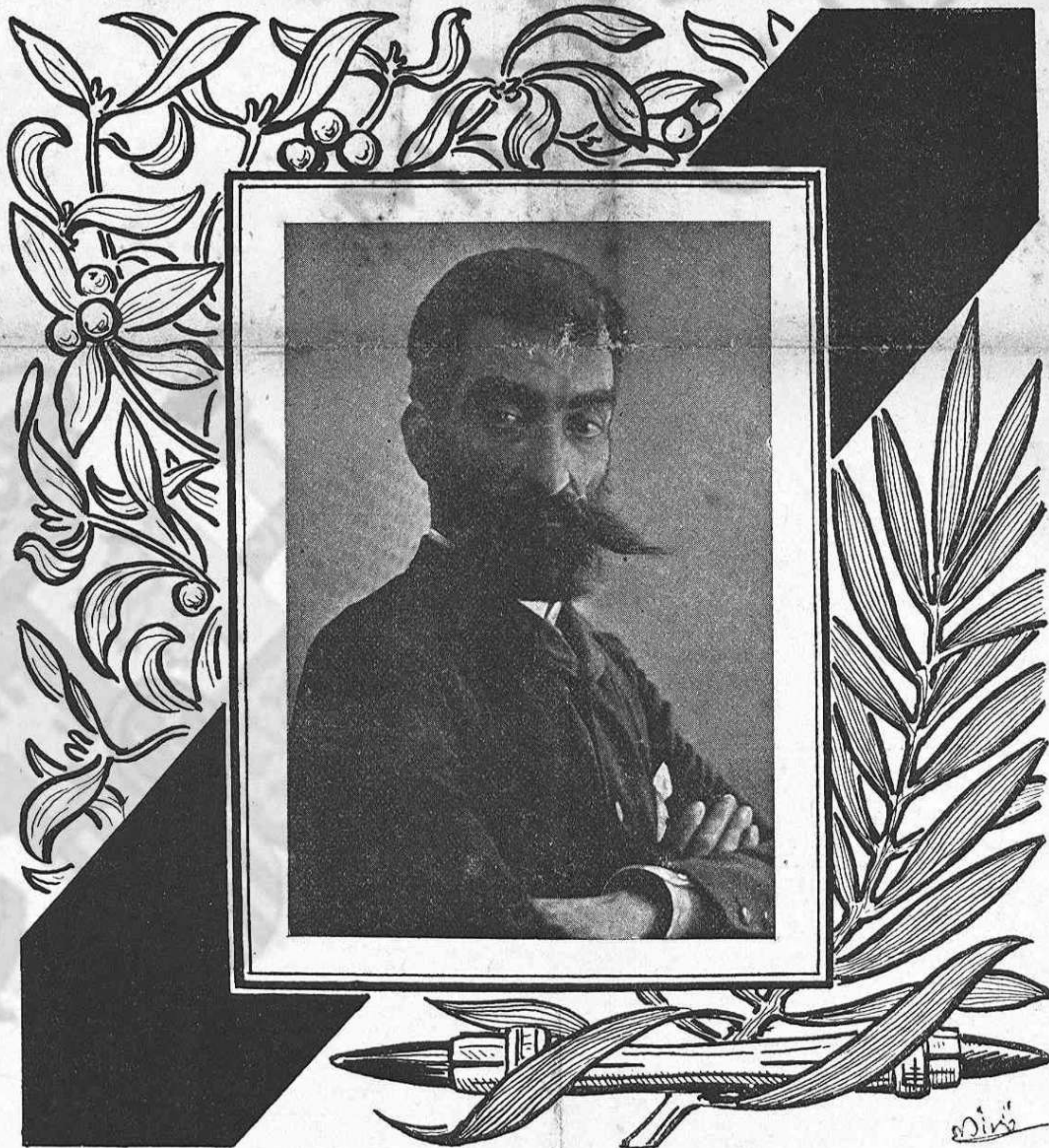
Deixava a la nostra Espanya entregada als horrors de la reacció borbònica, y trobava una Roma tatla-tatlera, dominada encare pel poder papal, apoyat per las armas de Napoleón III, per aquells famosos *chassepots*, que 'n la batalla de Mentana, havian de fer *des merveilles*.

L' estancia de 'n Pellicer en la ciutat eterna se prolongà per espay de tres anys y li serví per caldejar mes y més en el séu esperit el foch intern de la passió revolucionaria.

Molt admirà—que al fi era home de gust—las grans creacions dels immortals artistas del renaixement: no logrà seduhirli, ni molt menos, l' art refinat de 'n Fortuny, que llavors estava de moda y 's pagava a pes d' or. En Pellicer era una naturalesa viril, un home del seu temps, y 'l temps aquell, principalment en las nacions llatinas, victimas de la opresió, exigia un art que respongués al estat de la conciencia publica.

El jove artista català renuncià als refinaments de la forma, a las coloraynas seductoras, als assumptos afinats, pera pagar tribut excludivament al art nou, que tenia a París son més caracteristat representant en Courbet, el futur comunista: un art de forma sumaria pero de concepte molt expressiu: que ab unas quantas tacas de color vigorós parlava clar, se feya entendre bé y despertava els sentiments mes fondos, per regla general sentiments humanitaris y de revolta contra l' opresió.

Pochs dias després d' estallada la Revolució de Setembre, tornà en Pellicer a Barcelona. Quina sorpresa li causà aquell gran moviment! Quin entusiasme despertà en la seva ànima sempre ansiosa

Joseph Lluís Pellicer

de redempció y de llibertat! Se pot dir que no hi veyea de cap ull.

Encare 'l recordo dalt del balcó de la Casa consistorial de Gracia, arengant per primera volta a la multitud. Com tots els oradors populars de aquell temps s' havia encasquetat la roja barretina y a fé que li esqueya sobre la seva cara ferrenya, mefistofèlica, rebeguda, de cellas espesses, nas pronunciat y barba esburifada. No havia nascut per orador; sa paraula era premiosa y a pesar de tot parlava, fent ab son bras dret moviments angulosos y obrint els dits a tall de puas de forquilla. A cada instant, durant las pausas, se 'm girava y deya:

—Què malament ho faig!...

—No, tira al dret—li deya jo per animarlo.

Y la veritat es que se 'n eixi bastant bé; pero jurà no tornar a parlar may més en públich.

Ni falta que li feya, a qui com ell, podia parlar ab tanta eloqüencia y millor que ningú ab el pinzell y 'l llapis. També l' art pot convertirse en un element molt eficaç de propaganda, ab la ventajta per ell de que mentres las paraules el vent se las emporta, las obras artísticas quedan, y en certa manera l' art gràfic es un llenguatge universal que entenen y llegeixen bé fins els que no saben de lletra.

Ben clarament ho revelà en Pellicer en las primeras Exposicions organizadas en un local molt ben acondicionat construït al efecte a la Gran-via a poca distancia del Passeig de Gracia.

L' aparició de sos quadros y dibuixos causà una impressió extraordinaria.

Eran els mes, un trasllat fidel de la Roma papal, que correnya y causava certa basarda. Se titulavan: *Il Ghetto di Roma, Vox in deserto, Zitto silenzio che passa la ronda, La campayna romana. Il panteone del povere*, etc., etc.

La forma y l' assumpto resultavan francament revolucionaris.

En Pellicer tirava per terra las vellas rutinas y era aclamat per tothom com un felís innovador.

Al mateix temps que pintava aquestas obras notables que caracterisan una de las fases mes interessants de la seva carrera artística, son llapis trasava molts de las xispejants caricaturas que apareixian en el famós periòdic *Gil Blas*, que baix la direcció de 'n Robert Robert, se publicava a Madrid, illustrava obras y era corresponsal artístich de algunas ilustracions nacionals y extrangeras.

Al any 69 prengué part activa en la insurrecció republicana. Un petit quadro que posseheix l' Ajuntament de Barcelona es el fruyt artístich de aquella

campayna: representa un típic guerriller republicà de manta y trabuch, tal volta 'l mateix que prengué per model per escriure el notable article que reproduhim en el present número.

Al any 70 vaig tenir ocasió de admirar la seva sanch freda.

Tot el plà de Barcelona s' alsava contra l' restabliment de las quintas que la Revolució de Setembre havia promès abolir: la campana de Gracia brandava a somatent. Per la carretera de Sans anavam els dos anhelosos de impressions. Prop de l' Espanya industrial s' estava alsant una formidable barricada, y en Pellicer treya un croquis ràpid de aquell espectacle.

En aixó sonaren els primers tiros, y ell, com si fos sórt, seguia apuntant. Se sentian xiular las balas, y ell apuntava encare, seré, tranquil. Mas observacions perque 's posés a cubert res hi valfan. Sols quan terminà la feyna marxarem de aquell punt a l' esquillenta, y encare m' ensenyava 'l full de la cartera, dihentme:

—Mira, mira ¡qu' es hermós!

Alguns anys després, quan en sa calitat de corresponsal de la *Ilustración española y americana* assistia a la campayna del Nort primer y posteriorment a la dels Balkans entre Rusia y Turquia, al contemplar sos admirables croquis y 'ls grans dibuixos reproduhnt ab assombrosa fidelitat las escenas y peripecias de aquellas renyidas guerras, no podia menos de estar sempre ab un ay al cor, pensant ab els perills que l' intrèpit artista arrostraria.

Y, realment, bastava veure 'ls més dels seus traballs, pera comprendre desseguida qu' eran presos, com el de la barricada de Sans, en els sitis mes perillosos, allí ahont las balas plouhen y esclatan las bombas y granadas.

Per fortuna la sort el protegi sempre.

La vida etzarosa de las marxas forçadas y las batallas se acomodava al seu temperament energich y valeros. Era un soldat del llapis, y no l' empleava, com tants altres, per glorificar la guerra y la matansa, sino mes aviat pera ferla aburrible, sens mes que copiarla directament del natural.

Ab los dibuixos qu' enviava a la *Ilustración española y americana*, reproduhnt per las principals ilustracions extrangeras, se feu un nom de reportació universal.

Ja a Espanya havia caygut la República: el partit republicà, minat per intestinas discordias, estava desfet y trossejat. En Pellicer havia figurat sempre en las filas del radicalisme federal. Era intransigent, y no buscà may en la política cap ventajta de caràcter personal. En una ocasió fou elegit regidor de Barcelona y per no prestarse a jurar la Constitució no arribà a pendre possessió del càrrech.

Esperit independent no s' avenia a resignarse als debers y a las impositions de la disciplina política. Estimava a las ideas mes que als homes.

En aquesta situació y quan l' acció política republicana quedà poch menos que anulada per la restauració de la monarquia borbònica, en Pellicer se trasladà a París.

Allí treballà molt. Las ilustracions de Madrid, de París y de Londres se disputavan sos admirables dibuixos. Els editors l' abrumavan ab sos encàrrechs.

Gran cosa siguié, dadas las condicions especials dels dibuixos de 'n Pellicer, la generalisació del fotograbat que reproduheix els originals ab tota exactitud, lliurantlos de las profanacions del buril del grabador. Els nous procediments avaloraren més y més, la ferma, la genial producció del eminent artista.

Ja feya algun temps que havia deixat de recó la paleta y 'ls colors al oli. Els últims quadros que pintà son l' *Arribada a Disful del governador de Arabistán y del vice-cònsul d' Espanya*; el *Nostre pá de cada dia*, qu' es un contrast palpitant entre uns se-

(0138)

Pellicer pintor

gadors que treballen al batell del sol i un senyoret, l'amo, que s'ho mira a l'ombra de un parasol, y *La marxa dels quintos*, escena trista sorpresa en un poble de la provincia de Huesca, y qual facsimil trassat pel mateix artista reproduhim en el present número.

Pero aixís com en sos primers quadros el colorista predominava en absolut, en los darrers predomina l' dibuixant sobre l colorista.

De París, ahont residia, le'n tragué una dolorosa desgracia de familia: la perdua de sa primera muller.

Y vingué á Barcelona, á la volguda y estimada ciutat natal, de ahont ja no se'n havia de moure may més, ahont formá nova familia, y ahont, fins á l' hora trista de la seva mort, no ha deixat un sol instant de distingirse per la multiplicació de sos traballs artístichs, pels cárrechs que ha desempenyat, pels serveys que ha prestat en tots els actes d' alguna importancia artística—exposicions públicas, cabalgates—disposats per l' Ajuntament, per la fundació de societats tan importants com l' *Institut catalá de las arts del llibre*, destinadas á agermanar interessos de tots els que viuen del art de la publicitat y á difundir entre ells el progrés y la cultura.

No hi ha, de segur, un sol barceloní que no haja conegut á n' en Pellicer en aquest últim període de la seva vida. Tothom ha tingut ocasió de admirarlo com il·lustrador d'obras, com á cartelista, com á decorador. Sa laboriositat ha corregut parellas ab la facilitat de producció.

La senzilla enumeració de sos traballs formaria una llista interminable; nosaltres la fariam ab gust; pero no es de aquest lloch.

LA CAMPANA DE GRACIA y *La Esquella de la Torratxa* li deuen una col·laboració constant, sellada ab un carinyo fraternal que li feya mirar la casa López com la casa payral, dat que en ella, com havém dit, doná á coneixer sos primers dibuixos.

En las nostras coleccions quedan no pocas joyas valiosas del seu llapis, dibuixos y caricaturas qu' eternament serán mirats, no com l' obra de un dibuixant passat de moda, conforme pretén un cert tintorer passat á críthich artístich, sino com creacions sinceras de un temperament mascle sagelladas ab el distintiu de una genuina personalitat.

De moda passen las obras qu' en la moda passatjera s' inspiran, no las que tenen per base l' observació de la naturalesa y per objecte l' expressió de una idea ó de un sentiment. En Pellicer fou un artista ferm y segur, de una intuició sorprenent, més fidel que la fotografia instantánea, y sempre palpitant de vida y animat de una intenció generosa, humanitaria, adelantada. Mirava de cara alavenir y en aixó diferia de la major part dels que blossonan de regionalistas. May desmentí sas inclinacions democráticas y republicanas. En aquest concepte, fins retirat com vivia feya alguns anys de la política activa, fou sempre dels nostres y no dels que somian en la resurrecció de una Catalunya rancia, anacrónica, clerical.

Bon espós y pare amatísim de las sevas fillas, traslluhia á través de sa figura farrenya, las efusions més puras y suavs que caben en el cor del home. En el tracte social era franch, obert y tolerant. En las relacions de amistat lleal fins á l' abnegació.

Ningú millor que nosaltres pot testimoniarho. La que li teniam datava de més de 35 anys enrera, y brillá sempre com un sol sense posta, en un cel ras, may enterbolit pel més petit núvol.

Figuris el lector la pena immensa que haurém sentit ab motiu de la seva mort, no per prevista menos dolorosa. Aquella terrible y llarga malaltia plena de alternatives y de vessllums d' esperansas tan prompte concebudas com frustradas, pera tornar á lluhir y tornar á apagarse incessantment ha sigut pera nosaltres la més anguniosa de las probas á que 'ns podia sotmetre una cruel fatalitat.

En Pellicer ha deixat de patir. Nosaltres hem de seguir plorantlo eternament.

P. K.

J. LLUIS PELLICER

SENSANT ab el gran artista que la mort acaba d' arrebatarnos, acut involuntariament á la memoria la frase del naturalista francés: «L' estil es l' home.»

Els dibuixos de n' Pellicer son ell mateix: sechs, angulosos, pero sólits, forts, robustos, plens de moviment y de vida, respirant intenció y veritat.

Intenció y veritat! Jamay son llapis vigorós trasá una figura, una sola línea ahont aquestas qualitats no s' hi vejin retratadas. Al dibuixar, més que sobre l' paper, semblava ferho sobre l' ánima d' aquells á quals el dibuix estava destinat. No feya ratllas; marcava solchs.

Un treball que no volgués dir res, comensava... per no comensarlo. Pintor serio, feya pensar; dibuixant humorista, feya pensar més encare.

No era en Pellicer d' aquells artistes que dibuixan un gos lladrant á un municipal, y al preguntarlos el significat del grup responen ingénument que no l' saben. Prou ho sabia ell lo que feya. Ho sabia tan bé, qu' en totas las sevas produccions, tan admirable resulta l' dibuix com la llegenda que l' acompanya. Ell concebia l' assumptió, ell l' executava, ell li donava l' darrer toth escrivintli al peu las pocas ó moltas paraulas que havian d' arrodonir el seu pensament.

Y ab quina precisió las hi posava aquestas paraulas!... Agafis un dibuix de qualsevol artista y 's veurá que lo mateix pot volguer dir una cosa que un' altra. Ab els de n' Pellicer no passa aixó: han de dir lo que diuen y no poden dir res més. Cambiar una lletra del epigrafe seria lo mateix que alterar las líneas del dibuix.

—Aquí va aixó—solen dirnos molts artistes al entregarnos els traballs destinats al periódich:—á baix, poden posarli lo que vulguin.

—Aquí va aixó—deya en Pellicer.

Y al dirho, entregava l' dibuix y junt ab ell la

frasse, la paraula justa, expressiva, vibrant que devia acompanyarlo.

Observador felís y coneixedor dels homes y de las cosas del seu temps, l' il·lustre artista quina perdua plora avuy Catalunya, possehia una clarividencia extraordinaria que li permetia anticiparse als aconteixements y descontarne las conseqüencies.

Durant la campanya de Cuba, pero no parlar de mes lluny, ícom la preveya ell la catástrofe final que á passos de gegant se 'ns venia á sobre! Al rompre ab els Estats Units, ícom els endavinava ls resultats d' aquella quitxada inconcebible que havia de fer nos perdre fins alló que Francisco I va saber conservar á Pavía!...

—No tenim cura!—deya, llegint en el llibre del porvenir ab sos ulls penetrants.

Pero tot y creyentho aixís, convensut de que, per petit que sigui no hi ha esforços que 's perdi, en Pellicer aplicava l' cautari del seu llapis á las llagas que 'ns devorav, y seguia dibuent, tractant de fondre la desconfiansa del cap ab la fel del cor:

—No tenim cura, pero no importa: s' ha de treballar, s' ha de lluytar sempre.

Lluytant y treballant l' ha sorprès la mort, ardit, valent, fidel als seus ideals, la veritat als llavis y ls ulls fixos en un hermós demá de fraternitat, de pau y de progrés.

¡Pobre Pellicer!... Si de tots els que moren pogués dir-se lo que d' ell s' ha de dir, el món seria un immens paradís y Catalunya el mes ditxós y florent de los pobles.

A. MARCH

UN TRABALL DE 'N PELLICER

L' ÚLTIM TRABUCAIRE

SE deya Blay de nom de fonts, lo que no té res de particular. Mes lo nom de familia era en extrém simbólic, tractant-se d' un home belicós per temperament y donat per son geni als actes de força, á la violencia, á cosas de la guerra en una paraula: era un nom verament de militar, que 's va fer célebre durant la primera carlinada y que l' desditxat que l' tenia acabá d' una manera tràgica com l' héroe de que 'ns ocupém.

Jo l' vaig conèixer quan era ja un home fet: sas primeras gestas arribaven á mí per la llegenda que l' envoltava; la fama me l' havia ja retratat al parlarli la primera vegada quan per circunstancias extraordinarias nos trobarem aplegats.

Era de poca alsada, de fesomia riallana, ulls petits pero vius y maliciosos, robust y plé de salut, ab una veu, sino atiplada, de falsset, que li sentiria feya girar lo cap creyent que parlava un altre; rogent de cara, adornada ab duas patillas quasi invisibles quan se l' mirava de front, per manera que més tenia aixís l' aspecte d' un actor del género cómich que no pas d' un revolucionari, y l' observador superficial ó lleuger res hauria vist en ell que l' fes suposar lo que se'n diu un home d' acció, un d' aqueixos que per un tres y no res se llensavan al carrer anys enrera á la nostra terra: mostra fins á cert punt del llevat que fermentava encare, creat en altres temps per revoltes llegetimas y justificadas; cert atavisme que subsistia d' aquella gent d' altres centurias que tenia á tothom espahordit per terra y per mar y justificació de lo que 's diu aquí, que cadaçat te un rey al cos, cosa que tots manifesten segón sa manera d' ésser.

Las agitaciones polítichs dels anys passats, los esvalots contínuos, los traballs y conspiracions pera produhirlos y la agitació exaltada esperantne la realissació, eran las escuelas, lo medi, la atmósfera en que s' educava y vivia certa gent: los qui no tenian altra educació que las que aqueixas circunstancias los donavan, ni més il·lustració que la que d' ellas se'n desprenia, natural era que, volent fer triomfar sa causa, no fessin valer altre argument pera conseguirho que l' únich que possehian, la força; y aixís, plens d' entusiasme, generosos sempre, no es estrany que l' rey de son cos los llensés al carrer dalt d' una barricada, ó á trascar per las serras ab la primera partida que s' aixequés. Lo crit, la aspiració era sempre una cosa vaga, un nom, una abstracció qu' significat apenas entreveyan, pero que responia á son intuitiu de sitj de millorament en la marxa de la cosa pública y en lo benestar de tothom, tan desballestat aixó alashoras com ara mateix. Com cada industria te ls seus materials

y procediments propis y adequats, l' exercici de la dels polítichs portava á valerse d' aqueixos elements, á aprofitar aqueixa mena de *almugavaria* servintse de son esperit, de son instint d' independència y de protesta, aprofitantse de la atracció que sentian per la vida aventurera, pera ser lliures y mestros de las sevas accions, dominant á qui se 'ls hi posés davant ab la carrabina ó l' trabuch al coll, per los viaranyes de la montanya, atracció que portava á molts á la vida etzarosa del guerriller.

Entrá en Blay en la carrera l' any 48 essent un xicot; tenfa uns setze anys, quan la guerra dels *matinés*. Fou en aquella campanya, en aquell alsament de carlins y de republicans que gastá a' varis generals y que per fi terminá en Concha ab molts mils homes y ab molts diners, ahont seguí l' aprendentatje l' nostre protagonista. Aquella correguda ab en Baldrich, l' Escoda, en Posas, en Baluard y tants altres caps de partida y de partidetes, junts ab en Cabrera, en Borgos, en Marsal y demés carlins que feu bogejar y perdre l' esma á totas las columnas, decidí de tota sa vida. Ja pera sempre son goig més gran havia de consistir en corre pel món exercint de sublevat; sa felicitat, fer foch á la tropa; las circunstancias li oferian carrera á sa vocació y estímuls pera conueuharla ab deliri. Si á aixó s' hi afegien las narracions y ls recorts dels veterans de la primera guerra civil, dels miquelets y dels caps calents actors durant aquell agitadíssim període de la nostra historia en las bullangas y desoris per camps y per ciutats, pot comprenders fíclment qu' en Blay se deixés portar per las disposicions naturals que tenia y que, més que teixidor ni que pare de familia, fos sempre á la més petita ocasió lo que era positivament: un insurrecte. Y com las ocasiones han sigut per demés sobreras, que tot ha anat sols com Deu ha volgut, sempre tenia en Blay un magatzém de rahó pera malehírho tot y pera fer valer son argument de home decidit; lo trabuch. Aquest argument fou lo primer objecte de valor, la primera eyna, l' primer moble que possehi: d' ell no se'n despregué may més y tenintlo á las mans va acabar la seva vida.

La nit del pronunciamient del any 54 fou per ell fetxa senyalada; l' aprendent *matiné* s' feu ja fadrí. En aquell moviment polítich s' iniciá en los secrets dels rebomboris populars de ciutat; empró jcosa rara may sigué *militarista*, essent tan batallador, belich y guerrer per naturalesa, com per res del món hauria sigut soldat. Sempre deya que alló de la *miticia* era un joch de noys, y l' serve militar de debó una esclavitud en castellá. Per ell tota la organizació en lo ram de guerra consistia en tenir cada hí la canana ben provehida y l' arma, l' embut, la lley, com ell ne deya, en bon estat. No hi ha que dir, donchs, si durant lo *bienio*, los fets l' obligaren á tenirlo sempre en disposició de servir, al punt de dalt.

Quan á mitj juliol del any 56 esclatá la tormenta durant tan temps congrandi, en Blay recorregué tota la ciutat, desde ls barris centrals als d' arrabal, amparantse á totas las barricadas, una á una fins al darrer punt de resistencia, que fou l' antic convent de Junqueras. D' allí n' eixí ab los altres pera ajuntarse ab las foras de Gracia ahont dominava encare la insurrecció, essent empayatats per la caballería á la que resistiren formant lo quadro, com soldats instruhits, dispersantse després pera fer la persecució mes difícil. Lo nostre héroe y un company de las emprengueres passat lo camí de Ronda, Torrent de l' Olla amunt pers-guirts per una parella de lanceros. No descarreguis que jo no t' avisí—l' deya al altre, menos experimentat qu' ell, improvisant una tática apropiada al terreno, que consistia en pujar y saltar avall dels marges, encaran las armas sense fer foch, fins arribar als Camps Elisseus, ahont s' hi ficaren per una claveguera de desguás que donava al torrent, en tant los de caballería feyan una volta pera baixar. Al capvespre, del amagatall se n' anaren á Gracia incorporantse á la partida del *Noy de la Barvaqueta*, ab qui seguiren atravesant tot Catalunya en direcció á Aragón, ahont entraren després de batre á una columna que intentá privarlos lo pas del Ebro. Persistia en aquella regió l' alsament á favor d' Espartero y principalment á Zaratoga, ahont anaren los del *Noy*. Atacada la ciutat en tota forma, no s' prolongá molt la resistencia y ls almugavers se dispersaren, indultats, amagats ó fugitius.

En Blay, home de recursos, recorregué fins á l' hivern la part alta de la provincia de Huesca, exercint tota mena d' officis. Adobava cossis, feya gabias y fins pegats pera tencadur-

Zitto silencio che passa la ronda.—Famós quadro de Pellicer, premiat en la Exposició nacional de Madrid.

ras, amagant á mils vegadas lo trabuch que portava des-

montat pesa per pesa. Retorná á Barcelona passat lo primer període de persecució, y fins al any 60 visqué ab relativa quietud. Estigué á punt de ferse voluntari per l' exemple de molts companys; pero alló de manar l' éxercit l' O'Donnell li repugnava; tenia sempre present lo del 56, y, en lloch de fer la gatada d' anarse al Africa, ne va fer una altra: 's va casar. Y com los guerrers de la antigüetat, penjá l' trabuch y la canana, y jamay ningú havia conegut home més pacífich: los días de festa á corre per las montanyas properas á la ciutat; cassava ab telas, era gran colliter de bolets, aucellayre peritíssim, enginyós en moltas cosas, bon treballador en son officí y may se l' vejë per tabernas ni per cafés.

Fins al any 64 bé pot dir-se que sa existencia reflectia perfectament la tranquil·litat material, l' ordre exterior, la enganyosa prosperitat dels temps de la Unió liberal que va covar lo gran terrabastall del 68. Ja avans d' acabarse aqueixa pau octaviana se li va tornar á girar feyna á n' en Blay. Una de sas ocupacions era sempre tenir lo trabuch net y reluhent com un diamant per tranquils que fossin los temps; mes com se tornava secretament á treballar pera donar lo cop, no cal dir si las fregas eran més meticulosas y la netedat estrema. Ademés, ell estava al corrent de tot, en contacte ab las collas y aplechs de tota mena de tendencias, aprobant á tothom y tots los parers mentres se recorregué á la forsa. No li anessin ab folletos, diaris, ni discursos; tot lo que acceptava de la impremta era alguna proclama: son ídol y exemple eran lo *Noy*, son credo la Revolució. La desgraciada mort d' aqueix guerriller prop la estació de Martorell li ocasioná l' disgust més gros de sa vida y desde aquell moment no pensá ni somniá en res més, no visqué sino pera contribuir ab tota sa existencia, ab tots sos medis y energia á la vinduda del gran moment en que tot havia d' anar per terra.

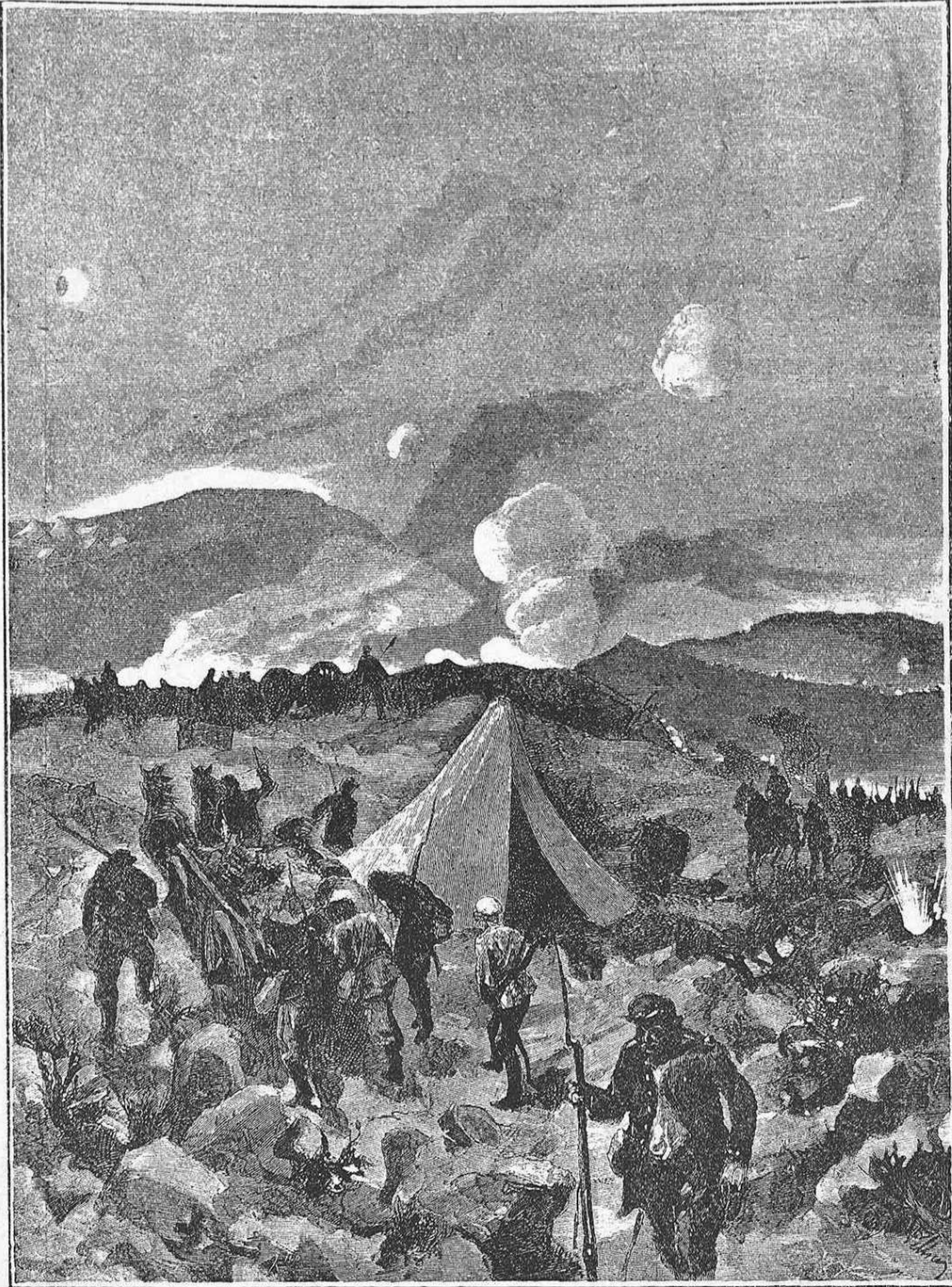
Del any 66 al 29 de setembre del 68, íquín desfici! alló no era viure: íquín treure y tornar á amagar lo trabuch! ¡Quina activitat; quín anar del un al altre cantó, pujar y baixar escaletas, dels barris de Sant Pere als de Sant Pau, atrafegat, pero sens donarho á entendre; dissimulant, parant ab llengüetes simbólics per mor de la policia, y no dormint totes las nits á casa per por d' ésser agafat! Tres ó quatre vegadas se reuní la gent, determinats á donar lo crit. Per fi l' any 67 arribá á aixecarse una partida á Vallvidrera, que no fou més que nuvolada d' estiu; alsament precipitat y fora de temps, per la exaltació impacient de molts y per los cálculs d' algú qu' en havent dinat anava á Llotja. ¡Pobre Blay!

Més tart, ja en correspondencia ab los caps de la emigració, l' dia 15 d' agost en Baldrich y en Targarona se llensavan al camp esperant la entrada d' en Prim á Catalunya per la Cerdanya, fet que no s' realissá. Tres semanas d' ésser á la torra fou per lo nostre home aquella curia campanya. Estigué á punt d' anarsen en Baldrich á Fransa, mes torná á Barcelona, ahont fins al día de la *gloriosa* visqué d' una manera excepcional, adaltrant d' una casa á l' altra, rezelós y ab un *cachorrillo* carregat fins á vessar á la butxaca, decidit á matar á quí l' volgués agafar. Tres ó quatre días avans d' esclatar lo moviment á Barcelona, reunit ab una trentena de neguitosos com ell, s' alsaren per las voras del *Noy*, donant lo cop d' efecte de fer presoner un petit destacament de tropa que per lo ferrocarril baixava á la capital, y l' día 29 ja estava de retorn pera pendre part activa en lo gran rebombori. Son trabuch fou la primera arma del poble que reluhí á Casa de la Ciutat y portantlo terciat ab lo

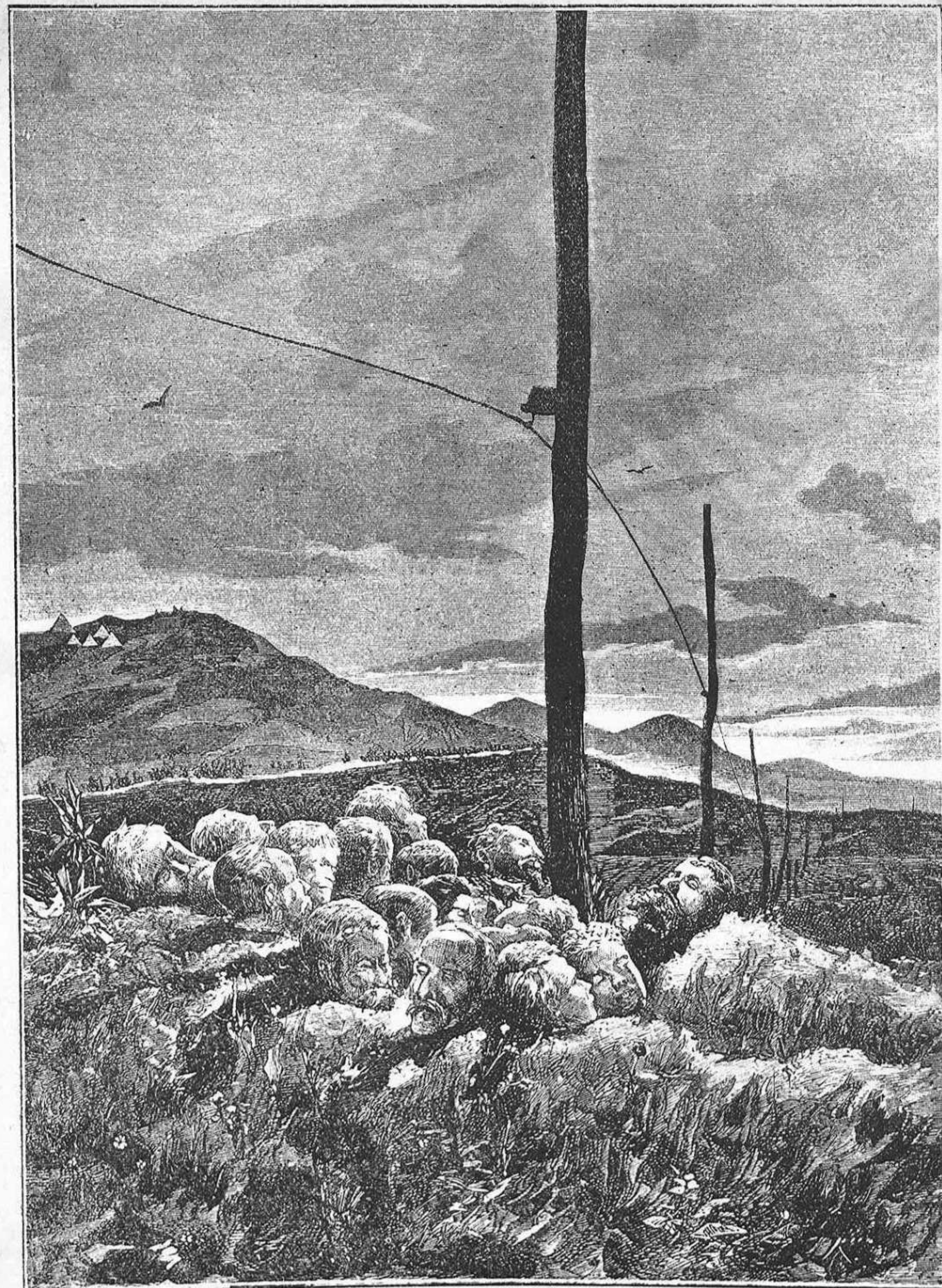

LA MARXA DELS QUINTOS.—Últim quadro de 'n Pellicer. Facsimil del autor trassat pera la Casa López.

Pellicer à la guerra d' Orient

Combat en la nit del 23 de agost de 1877, durant l' eclipse de lluna.

SCHIPPA (Pas dels Balkans).—Els horrors de la guerra.—Caps de soldats russos trobats prop del reducte 17 de juliol de 1877.

desembràs del guerriller, feu guardia d' honor quan en la balconada se llogia la llista de la Junta Revolucionària i la aclamava la generació atapahida que omplenava la plassa de gom à gom.

Encarrilat ja l' moviment revolucionari, dirigidas las Juntas per la omnipotent de Madrid, vingué l' establiment de vólulas d' expansió, enregimentant à tots aquells elements batalladors que ab son ardiment se sobreposan de vegadas á la neutralitat mansa y egoística dels més, organisant lo batalló motejat del *tomatech* y també dels *capayos*. No s' hi alistà pas en Blay.—Si hi hagüés guerra, deya, potser que si que 'm faria miquel·let; i però ara... Està bé que cadascú tinguí las eynas ben endressadas; però portar uniforme per fer de llimpia-botas netajeant la cartuxera... ¡cál!... A ballar quan soni la cobla.—A qualsevol observació, responia:—¡Home! per anar á fer una fontada, está bé que 's portin las graellas y la bota y si convé un feix de garbons; però per passejarse á la Rambla sense anar enloch, traginar sempre las graellas... ¡vaja! á mí els neulers no me 'ls fá portar ningú.

Al cap de l' any se produhí lo conflicte previst per lo bon judici de alguns que no foren escoltats. L' afany de tenir batallons de *dirumenge*, com ne deya en Blay, y l' de ser regidors uns quants patriotas, portaren á la insurrecció al partit republicà. Desde l' carrer del Carme n' eixí lo nostre home cap á Martorell ab la titulada Junta Revolucionaria, y, anant á la vanguardia de la partida que manavan lo Xich y en Joaritzí, entrava l' endemà á Esparraguera capitanejant un escamot de trabucayres. Klallor sempre, fells, los calsons ben cordats, la manta caragolada á l' esquena com un malefí de sella, la canana sobre la faixa, cenyint una bruseta blava, una gorra de mariner al cap per sobre d' un mocador d' herbas ben apretat (á estil de carreter) ab lo nus sobre 'l pols dret retorsut com una bola y 'l trabuch relluhint als raigs del sol, caminava satisfet, plé de goig, seguit d' una quarantena de tipos specials, ab caràcter propi cada hu d' ells, los més ab barretina, y armats ab trabuchs de totes llargadas y calibres, oferint lo conjunt més pintoresch que 's pugui un imaginar.

La entrada de la partida al poble fou motiu de que per poch no oocreguessin desgracias llargas ab los voluntaris no federalistas, encastellats dalt del terrat que envolta la iglesia. Per sort, l' enteniment de la autoritat local y 'l bon seny de uns y altres evitaren que s' arribés á rompre 'l foch.

Retiradas la major part de las foras del Xich á Olesa, invadiren Esparraguera 'ls somatens baixats de Monistrol y de més amunt, y al ser ja de nit, per oblit y deixadesa dels sublevats y de la columna que baixava de Igualada á las ordres del general Palacios de las més rudimentarias precaucions propias de la guerra, al desem bocar aquesta á la plassa se topá ab aquells, ocasionantse una doble sorpresa.

Allá retrunyí 'l trabuch d' en Blay, aturant á la vanguardia de la tropa. La confusió per una y altra part y 'ls tiros duraren horas llargas. Al endemà, reunidas las foras sublevadas, rihentes de la descuberta feta per la columna al pas de la barca, passaren lo riu més avall y ardidament se 'n anaren drets á la carretera posante al davant del enemich, fent via cap á Martorell, operació propia sòls d' un guerriller y que dirigí personalment lo Xich al cap dels trabucayres que feyan d' exploradors; operació feta ab tanta calma y serenitat que permeté esmorzar á Abrera, couchent en Blay y 'ls seus las arengadas á la brasa ab lo foch de la mida de las quintas, llensada ab grans riallas y taral·lá desde 'l balcó de la Casa de la Vila al mitj del carrer.

Lo toch de las cornetas de la columna servi de *llamada* á la gent que continuá cap á Martorell, ahont á las duas horas hi hagué lo corresponent batussa entre uns y altres. Per las voras y voltants del Noya y del Llobregat continuá ab la partida 'l nostre héroe, fins que, entrada á la montanya, terrer poch amich, s' acabá tot ab lo somatent y l' indult, al que no s' hi acullí, com era en ell costum. Com n' era temps, torná á collir bolets. Ja deya bé:—Després dels uns los altres, ¿qué hi hem de fer? Aná poch temps escorregut y d' amagatots, ja qu' en Prim, passat lo perill, no estremá persecucions inútils, tirant las rendas del capitá general, que s' hi rabejava de gust en fer la por á tothom.

Si á cada any li pertocan Pascuas y Nadal, alashoras li pertocava també 'l seu daltabaix, donchs després de la insurrecció dels federalistas ne vingué la épica bullanga de las quintas. La personalitat d' en Blay se significá encare més y més en aquella ocasió. Poch avants de rómpres las hostilitats, com un ciudadá honorat de la Edat mitjana, argumentava ab lo coronel Molins d' artilleria en lo carrer de Ponent. Lo fet de sentir á un alt oficial d' exercit á caball, discutir atemperadament y en catalá ab un teixidor, contingué per horas, pot ben dirse, l' espatech que d' altra manera hauria ja comensat, com comensá, per l' esverament d' uns soldats al carrer de la Cera, tirant sense solta, á pesar dels crits d' en Blay:—No tireu *mucateus!* que no os farém mal. Ja xiulavan las balas pel carrer, torsant algun ferro de balcó, trencant vidres ó esgarrapant l' arrebossat de las fatxadas, però sense fer mal á ningú. Xislets de donas y de criaturas y fort soroll de tancament de portas anunciá al mateix temps qu' en lo carrer sòls hi restavan la gent del ofici: 'ls valents y decidits.

En lo Padró, al cap del carrer del Carme, dalt al mitj d' una barricada feta principalment ab los trastos del mercat qu' en aquell temps hi havia, desobre d' una taula de carnicer volcada de cantó, com figura elevada en un monument, s' hi destacava la del héroe ab l' arma á una má enllyrant ab l' altra la gorra, (veritable emblema de la ira popular, de la protesta en contra la odiosa contribució de sanch.) Com responen á una interrogació, com esplicant lo perquè de sa actitud, *criava* ab veu més groixuda que de costum, dirigintse á la tropa que avanzava per cada vora del carrer:—¡No volém quintas! ¡Viva Deu!

Lo crit de la darrera paraula casi 's confongué ab lo terratrémol d' una descàrrega de fuselleria seguit del retró del trabuch, no cessant ja 'l foch per una y altra banda, ressonant las detonacions per entre las altas parets de las casas d' una manera esferehidora, seguidas d' un silenci fatídich, del silenci d' una ciutat deserta, sense més ánimas viventes que 'ls que combatían, quínas veus semblavan cries aixordadors en los breus moments de quietut, quietut que esglayava al fersé de nit; més trista y més pahorosa ab lo misteri de la obscuritat, ahont sòls hi llampeguejavan de tant en tant las fogueradas de las armas.

La batalla s' extengué per los barris de Sant Pau y Sant Antoni y altres extrems de la ciutat, fentse la insurrecció general als pobles dels voltants, sobre tot á Sans, ahont no sòls resistiren de valent, sino que desbarataren per complet á una columna, fentli presoners á centenars, y á Gracia, que ab lo somatent de sa campana, célebre per sempre més, semblá molts días seguits riures de la estrategia y táctica dels militars d' aquells temps. En sas glorias en Blay, del Padró á Sans y de Sans á Gracia, aprofitá l' ocasió de bates fins á l' últim moment, fins que, arribat en Baldrich, enviat qual nou Vauhan per en Prim, s' acabá 'l siti, y després lo Mesfas de la Democracia, en *Nicolás María Rivero*, ministre de la Gobernació, realisá ordenadament tolas las operacions de la quinta.

Altra vegada tingué d' entafurarse l' home pera no anar á parar á un consell de guerra y 'n corregué greu perill. Desde un tercer pis del carrer del Peu de la Creu tingué de baixar un vespre per la corda del pou fins á la botiga, escapante saltant patis y disfressat, per una casa del carrer del Carme, mentres la policia ho regirava tot y 'l buscava pels terrats.

Passá la turbonada y fins al adveniment de la República se pot dir que com á guerriller estigué en vaga. En cambi ja 's pot comprendre si un temperament com lo seu, ab sa fulla de serveys, ab la experiencia adquirida y 'ls compromisos contrets, havia ó no d' estarse quiet ab l' implantament del régime nou y ab la foguerada de la guerra civil. Mes cal consignar que no 's trobava en son element veritable: lo defensar al guborn, al poder constituhit era tan nou en ell que no s' hi trobava bé, anyorava sa qualitat d' insurrecte. Sense saber perquè, ell preveya que alló acabaria malament.—Me sembla que no morirém pas d' un enfit de República—era son dir.—Tantseval que 'ns posém barretinas com estrenyencaps. Desenganyeus: la roba pera ferla neta s' ha de rebregar... ¡y ab brillo!—¿Me voléu creure? Més *ánimos* tenia quan eram poch y 'ns perseguían. Ara... ni las xinxas fan més cría! Tothom es republicà; fins lo Gobernador civil y la policia. ¡Vaja! no m' agrada; tinch por de que tot aixó no sia més que un maig de *moliment*, que no dura d' un lloguer á l' altre.

Tenfa rahó. Ab tota la brutalitat d' un cop de foras vingué la Paviada, y ell, l' home pessimista, se cambiá en l' home de sempre, y á Sarría s' baté per darrera vegada; esperitat, frenetich y plé d' ira, malehint, cridant:—¿Ahont son aquells baladrers del club? ¡Mala negrada! Entre tret y tret de la seva arma s' dirigia á la tropa, dhentli:—¡Burros! perquè us afartan de sigrons veniu á matar lo poble... ¡Malehit sia... qui os manté!

En aqueix fet d' armes acabá sa carrera militar; en una falsa tentativa revolucionaria al comensament de la Restauració acabá sa vida tràgicament. Portat á una reunió pera promoure un alsament per las excitacions de miserables polissons interessats en contreure méris, fou vilment assassinat prop d' un poble del Vallés. Morí ab lo trabuch á las mans, atacat ab traydoria per quíns creya esser amichs, sens tenir temps de pensar en la defensa ni tant sòls de llensar un plany. La fal·lera que 'l dominá mentres visqué, sa passió, son engegament y sa bona fé lo conduhiren á ser víctima de la cobdicia de quatre repugnants instruments de la policia.

L' home que, malgrat la seva vida plena de perills, degut á la seva bondat y á la seva honradesa, (que 'l feyan estimar d' amichs y de contraris), tant com á ésser llest, tingué la sort de no ser may agafat y la sort de no rebre cap ferida, acabá en un vil parany, ahont ni de lluny pogué pensar que per res s' arriscava. Morí quan menos podia pensárselo. Ell que deya:—Las balas no empaytan á ningú; si un hom no s' hi posa davant no fan res més que xiular y esporuguir als donetas... De tant en tant algú 's distreu y hi fá 'l salt del peix. És com la rifa: qui menos hi posa devogadas treu... ¿Veyeu? Jo que he correut tant, se pot dir que encare estiche sancer. Y efectivament, en sa llarga historia d' insurrecte no hi prengué apenas mal: sòls anant ab la partida del Xich, un día en un mas prop de Viladecaballs, tot fent broma un prengué d' un company que llançava que amagá desseguit dintre 'l trabuch d' en Blay y pera recobrir la anant á esgarrapadas, estiragassant, se descarregá l' arma, escapantli á aquest un dit y fent malbé la má d' un altre. Aqueixa miqueta menys del individu y una orella esgarrinxada en un foch un día que tenia migranya, segons contava ell, era tot lo desgraciad que podia recordar de sas aventuras guerreras.

May pogué pensarse que una bala 'l matés, no essent en acció de guerra, ni que pogués resultar tan fortament castigat, com insurrecte, avans de sublevarse.

Se n' aná á temps en Blay d' aquest mon. Si hagüés viscut més anys hauria vist la seva arma moguda per la feresa bruta, mes ab bona fé, ab intencions generosas, posada en altres mans, apareixer en lo fet anacrónich, repugnant y sense solta del quartel del Bon Succés. Los temps, las circunstancias y 'ls cambis essencials en l' armament, enterravan ja al trabuch y havia acabat, donchs, pera sempre més en tots conceptos lo tipo legendari y més característich d' entre 'ls nostres guerrillers.

Además, en lo repertori del Teatro modern, no podí ja lo nostre héroe ferhi cap paper. La darrera obra d' éxit á la escena política se representá l' any 68: los principis de libertat quedavan, sino vivents en la práctica, escrits en las lleys y acceptats per tothom, comprenent ó no lo que significavan.

S' havia acabat ja lo período de lluyta política plena de passió, però sense càlculs interessats en los més, pera comensar una era de política de sníen en que 'ls catúfols anavan tranquils y ab regularitat, voltant, moguts per una ó altra colla periódicament, sense que 'l país s' hi capliqués mica ni gens. S' havia acabat ja 'l romaticisme de somniar continuament ó de anar á tiros día per altre, sense saber de precís ningú lo que volia.

D' aquella sotragada del 68 n' eixí una afirmació positiva en lo principi federatiu, enaltit de moment per la retórica buyda d' alguns oradors y per las habilitats de molts polítics d' ofici, que, com los adroguers y alguns apotecaris, fan reclams per tots los espectichs que surten, tant si venen del laborator de la ciencia com de la fogayna del xarlatanisme, y succehí lo que havia de ésser: com l' article no 's venia massa, d' aquella munio de oradors y d' entusiastas sòls n' han quedat poch homes convenuts y honrats que creuhen encare en lo que ab conciencia defensaren y ab conciencia defensan.

Entretant la llevoreta ha germinat y la planta ha anat creixent, prenent cada día més ufana y posant fondas arreals, en lo camp que tants han fangat y remogut, fins lo mateix Blay.

Donará 'l fruit que ne sigui temps: cal esperarho.

J. LL. PELLICER.

No estant constituhit encare l' Congrés, la vida parlamentaria 's pot dir qu' está suspesa.

No será difícil que quan estigui en disposició de animarse surti en Sagasta á invocar las imperiosas vacaciones del esti y envihi als pares y als avis de la patria á buscar la fresca á casa seva ó als balnearis.

La nota de la semana es l' entussiasme una mica estirat pels cabells de que han fet gala la major part dels periódichs dinásticos, ab motiu de haver anat per primera vegada el rey Alfonso XIII á presidir una corrida de toros.

A jutjar pels extrems á que s' entregan, el fet de presidir una corrida de banyuts té una trascendencia extraordinaria per lo que atany al venturós porvenir del regnat pròxim á inaugurarse.

Vostés no ho entendrán, però no hi donguin voltas: quan els periódichs dinásticos ho asseguran, las sevas rahóns deuen tenir, y ja es sabut qu' en qüestions monárquicas y tauromáquicas no saben la prima.

Y la proba de que 's tracta de un dels successos mes trascendents que registra l' historia d' Espa-

Pellicer ilustrador

nya, es la resolució adoptada per l'empresa de regalar al rey el cap del séptim banyut anomenat *Perdigón*, y l'acort prís per l'Ajuntament de Madrid de ferlo dissecar á las sevas expensas y de adornarlo ab una placa d'or commemorativa.

Un bonich trofeu qu' exigeix l'afegidura de un nou quartel en l'escut d'Espanya.

Y si aixó no 'ns consola de la pèrdua de las colonias, será degut á que som descontentadissos de mena.

Quan el rey se retirava de la plassa, reynava pels carrers de Madrid una animació extraordinaria, gracias al tacte del govern que havent permés la exhibició clerical del Jubileu en la vía pública, en cambi va prohibir terminantment que 'ls enemichs del clericalisme efectuassin una manifestació.

El tal Jubileu, organísat pels jesuïtes, era un verdader trágala dirigit als lliberals.

Y aquests varen pendre la revenja.

El cant del gori-gori va ser ofegat pel de *La Marsellesa*: durant tot el curs la professó va ser rebuda ab guassa, y las aclamacions á la Llibertat y á la República anaren endoyna.

Lo mes bonich es que ja preveient sens dupte lo que havia de succehir, els ensotanats disposaren que 'ls congregants formessin dos filas, colcantse ells al mitj. De aquesta manera tenian guardadas las espattllas. També disposaren que no anessin á la professó ni donas ni criaturas: tots els assistents havian de ser homes per infundir mes respecte y estar á lo que 's presentés.

Pero la xiulada signé tan fenomenal que fins els mes valents quedaren aturadits.

Un detall curiós: en las filas de la professó s'hi notava la presencia de alguns homes públichs, entre ells el Sr. Soler y March, desitjós sens dupte de guanyar indulgencia plenaria per la gran xarranada de Sant Mateu de Bages.

Pero no es fácil que li valgui: la seva acta quedará convertida ab un paper mullat ab aygua del Cardoner qu' es una mica salada, per portar disolucions de las minas de Cardona.

Y podrá dir, ab molta rahó, als seus amichs tupinayres:

—Tot ha sigut inútil. No m'ha valgut ni 'l Jubileu. Hem fet salat.

PEP BULLANGA

EUGENI LITRÁN

Un altre que ha caygut per no tornarse á alzar: el ferm republicà Eugeni Litrán, vingut á la vida pública ab la bullida de la gran Revolució de Setembre, pera ferse tot desseguida un nom en els clubs de propaganda republicana. Natural de Almeria, portava ja algún temps de residencia á Barcelona, quan vingué á sorprendre'l aquell gran moviment polítich que encrespá 'ls entusiasmes populars. Sa arrogant figura, sa facilitat de paraula, y el calor de convicció ab que sabia emétrela 'l convertiren en un apóstol de la nova idea.

Home de acció, al any 69, formá part de la partida de 'n Joarizti. En la dispersió de Moyá lográ salvarse ab una estratagema que acredítá sa pasmosa serenitat en mitj dels majors perills.

Al proclamarse la República l'any 73 sigué nomenat governador de Toledo, cárrech que dimití al sobreenir el cop d'estat del general Pavía.

Litrán era un abnegat: no tenia res seu. Sabia sacrificarho tot á sos ideals polítichs: els interessos, la salut, la familia.

Dotat de grans condicions pera ferse una posició dintre del comerç, gastá 'ls días millors de la seva joventut consagrant á la política tota la seva activitat y tots els seus instants.

Podia de la política haverne tret estella, compensantse de la posició comercial que per ella havia sacrificat; pero era massa pur, massa decent, massa desinteressat pera faltar un sol instant á las conviccions de tota la seva vida.

República federal era al llensarse á la vida política y republica federal ha mort, pobre; pero honrat.

En sos últims temps vivia algún tant retret, sens dupte pel mal estat de la seva salut. Sols de tart en tart el veyam en l'enterro de algún vell correligionari. Llavors recordavam l'època aquella dels grans entusiasmes, de la fé radiant, del desinterés exemplar: un'època tant distinta de l'actual.

Y al pensar en las divisions, no totas justificadas, del partit republicà molts cops acabavam dihent:

—¡Que s'hi ha de fer! Estaria escrit que 'ls republicans de Barcelona únicament haguém de apareixer units, pera marxar darrera de un bon correligionari difunt, camí del cementiri.

J. R. Y R.

UN POLÍTICH DELICAT

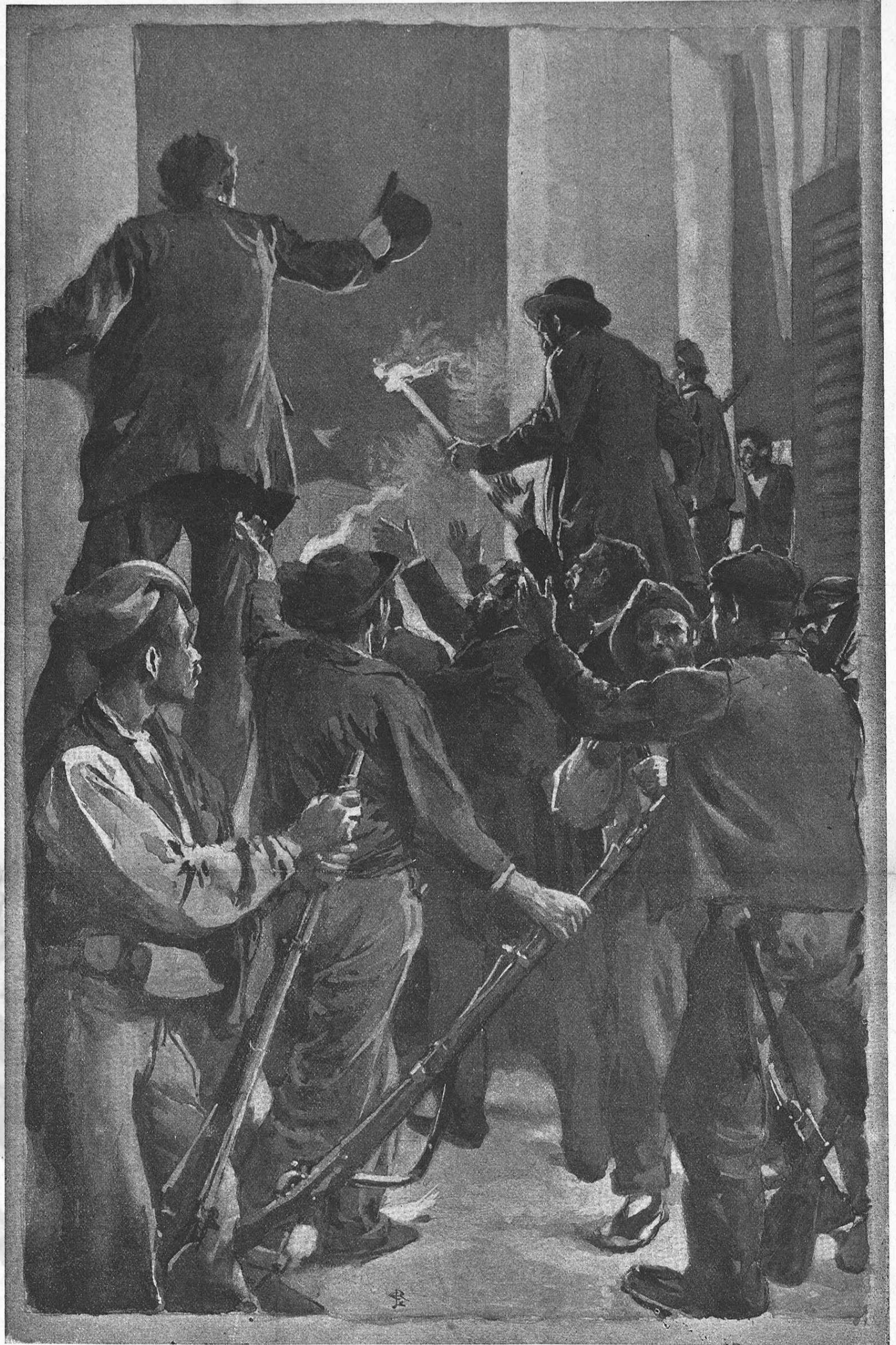
Volguent obtén un fulano jo no sé qué del govern, aná á trobá un personatge molt poderós y influent, y tant va sabé enterirlo ab els seus repetits prechs, que 'l polítich va prométreli interessarse per ell y parlarne á dos ministres y hasta al mateix president.

Fos que la cosa era justa, fos lo que fos, el cas es que la petició entaulada fou resolta á favor seu, per quín motiu el fulano, que volia quedar bé, va corre á casa 'l polítich y presentantli un bitllet de cent duros:—Tingui, y gracias—va dirli ple de content.

Al sentí aquest ex-abrupto, el personatge, sorprés y retxassant el regalo, exclama ayrat:—¡Senyor meu, vájissen enhoramala!

¡Cent duros!...—¿Per quí m'ha pres?—Es que un servidó...—¡Retiris!

¡Fóra d'aquí incontinent!—El pobre home, del decoro dels polítichs fentse creus,

El 29 de setembre de 1868.—Proclamació de la Junta revolucionaria á la Casa de la Ciutat de Barcelona.

Dibuixat expressament pera la Casa López.

baixa entusiasmat la escala, pero avans de sé al carrer l'atrapa un brillant lacayo que baixava detras seu, y li crida:—¡Escoltí!

—¿Digui?—Suposo jo que haurá entés lo que li ha dit el meu amo. —¡Que no volia el bitllet! —¡Perque era sòls de cent duros! Lo que ha fet ne val doscents, y encare potsé es barato. ¡Ah!... Y quan els hi porti ¿entén?, no 'ls hi dongui ab la rudesia d'ara mateix, aixó es lleig. Fiquils á dintre d'un sobre, y tot despedintse d'ell déixils damunt de la taula com aquell que no fa res.

L. WAT

LS punts de vista adoptats pel nostre bon amich Sr. Zulueta al pendre possessió de la presidencia del Círcul democràtic republicà del carrer de la Porta-ferrisa, vacant per haverse retirat el Sr. Sol y Ortega á la vida privada, no pot negarse que son atinadíssims, puig al fi el senyor Zulueta es un home de un talent molt clar.

Precisa, en efecte, fer una guerra á mort al caciquisme.

Pero dispensim el Sr. Zulueta si li observo que pera realisarla, no 's fá tan precis entrar en pactes ab els elements regionalistas, com treballar ab tota

eficácia pera afermar costi lo que costi una poderosa concentració republicana.

Será veritat qu'entre 'ls regionalistas s'hi contan algunas personas de bona fé, enemigas mortals del caciquisme, conforme varen demostrarho en las próximas passadas eleccions. Pero 'l regionalisme porta y portará sempre una gran sobrecarga reaccionaria, y lo equívoc dels propòsits dels elements heterogenis que 'l componen deu posar en guardia á tota colectividad republicana, que al fi tenim nosaltres un programa ben definit, y per tenirlo sabém ben bé abont aném y 'ls camins pels quals tenim ben bé abont aném y 'ls camins pels quals tenim ben bé abont aném.

No cab, donchs pacte exprés de cap mena entre regionalistas y republicans. Si 'ls regionalistas persisteixen en mantenir la puresa electoral, als comisiss ens trobarán animats dels mateixos propòsits, y sense necessitat de pactes previs.

Tingaho ben present el nostre bon amich, colocat

Pellicer ilustrador

2 de maig de 1874.—Entrada del exercit llibertador en la vila de Bilbao, sitiada pels carlins.

«El regionalisme—va dir en Sagasta—es la cobertora del separatisme.»
 Y al sentar aquesta afirmació rotunda, no va pensar sisquera que aquí a Espanya l'únic separatista pràctic que 's coneix es ell.
 ¿Qui sino en Sagasta, va separar totas las colonias del cos intangible de la patria?
 Y no sols el territori es lo que separa, sino als homes. Ningú com aquest vell de la mala estrella té la ma trencada pera *partir pel mitj* als espanyols.

Els pares escolapios mereixen privilegi de invenció (si es que 'ls jesuïtas no 's decideixen a disputáls hi), pel tracte carinyós que saben donar als seus alumnes.

A Alcira, un Pare Escolapio va lleansar sobre un noy fet una fiera. Li omplí 'l clatell de cops de puny, y com ab aixó encare 's tenia dret els hi aplicá al ventrell y al costat, fins deixarlo estirat á terra y sense coneixement. Al següent día els piadosos pares van enviarlo á casa seva, y 'l metje de la familia diagnosticá que patia una *meningitis*.

Fins cinch días després no se sapigué del cert qui era l'autor de aqueix regalo, que tenia al pobre colegial entre la vida y la mort; y á pesar de que la familia (si estarà embrutida per la mania clerical!) no volia donarne part, el metje forense formulá la corresponent denuncia al jutjat.

Alguns días després moria 'l pobre noy.

Un detall.

El noy te un oncle y aquest oncle es capellá. Donchs bé, l'oncle del difunt es qui treballa ab mes empenyo perque 's tiri terra sobre l' assumpto. ¡Tot perque no 's desacrediti la *santa religión de nuestros padres*! Tot perque 'ls pares escolapios no perdin la confiança de las familias devotas.
 Perque ja veurán: ¿per ventura 'l noy no se 'n ha anat al cel? Donchs ¿qu mes pot desitjar una familia cristiana?

Avuy dissapte al vespre 's donará una vetllada extraordinaria en el teatro de Lope de Vega, carrer del Rosal (Poble Sec) á benefici de 'n Francisco Callís, un dels torturats de Montjuich, que impossibilitat d'exercir la seva professió acut á la solidaritat de las personas honoradas.

En ella 's llegirán traballs inédits dels Srs. Lerroux, Blasco Ibáñez, Rodrigo Soriano, Junoy y altres.
 Estém segurs que 'l poble sabrá acudir en auxili de un home honrat, que deu la seva falta de salut, á las iniques persecucions de que ha sigut objecte.

VILASECA, 11 de juny

Venint l'altre día de un enterro dos dels escarabats mes pinxos que tenim al poble, van emprendre á un grup que 's trobava á la porta del café, reptant als que 'l formaven perque no 's treyan la gorra. Y al allunyar-se d'ells ho feren llansant tota mena de bravatas, cosa que després de tot va fer riure molt als que al café 's trobaven, perque 'ls que volían que 'ls demés se descobriessen, anavan ab el fognon al cap.

ARTESA DE SEGRE, 17 de juny

Apesar de l'oposició dels homes negres 's ha donat una representació del drama *Electra*, provocant el major entusiasme, y havent-se tocat *La Marsellesa*, l'*Himne de Riego* y la *Marcha de Garibaldi*. L'esperit lliberal va renaixent y 's mostra cada día mes vigorós y decidit.

LLANSÁ, 16 de juny

La professó del passat Corpus era feta una llástima: no 's hi veyan mes que las *hermanas*, un aixám de criaturas y tres ó quatre amichs dels sotanas, amarrats als pals del talem, sota 'l qual hi portavan al corp gros, sens dupte, perque 'l sol no 'l torrés. La del dijous cap-vuytada va haver-se de suprimir per falta de assistència. Fins las criatures repugnan anarhi, gracies á una *hermana* que acostuma á cargolarlas á pessichs, y qu' encare no la veuen ja apretan á corre.

CAPELLADES, 17 de juny

Al ensotanet de Sant Jaume de sas Oliveras, que 's cuida de las ánimas de Ca 'n Canals, las camas deuen ferhi figa, vist que 's nega á anar á dir missa á l' hermita de Santa Creu, hont desde temps immemorial 's hi celebravan els bateigs y casaments de Ca 'n Canals y algunas altrás masías allunyadas de Sant Jaume. Y ha succehit, á conseqüencia de aqueixa *huelga* capellanesca, que una parella, en vista de que 'l merlot negre no volia anarhi, va casarse civilment. Lo mateix passá ab una criatura que fou inscrita civilment, per no haver-se presentat aquell á tirarli la cullerada d'aygua beneyeta al cap. Bó es que 'ls mateixos ensotanets 's encarreguin de treballar perque desaparegui la farsa religiosa.

MONTORNÉS, 17 de juny

L'home negre d'aquest poble (parroquia de Vallromanes) està furiós en vista de que cada dia minva 'l número de feligresos que van á missa. Pero ell es qui 'n té la culpa, perque cada festa, ab l'excusa del ofertori 'ls planta quatre ó cinch vegadas pels bigots la bacina de las ánimas, sent ell mateix qui la passa perque ningú gosi á dirli:—Deu t'ampari! L'home negre hauria de tenir en compte lo que diu 'l refrán: «Qui tot ho vol tot ho pert.» ¿Qué 'n treu de passar tant la bacina, si vindrá día que no tenint ningú á la iglesia, també li cuirá de las mans?

SAMPEDOR, 17 de juny

¡Y com 's ha posat el nostre *erissó*, contra alguns individus, amants de la democracia que van anar á Manresa á sentir la conferencia de 'n Pey y Ordeix! Desde 'l bugadé va desfermarse, lo qual després de tot está molt posat en regla, perque quí pert lo seu per el seny, y la propaganda de 'n Pey contra 'l clericalisme, recorda la que feya Jesucrist contra 'ls mals sacerdots del seu temps. Pero de totas maneres hauria de reportar una mica las sevas violencias, ó en tot cas, en lloch de dispararlas desde 'l reducto místich, dirilas á cos descubert desde la porta enfora, y arrostrant las conseqüencias, que quan se té valor pera dir ciertas cosas, se 'n ha de tenir també pera sostenirlas en tots els terrenos.

IGUALADA, 17 de juny

Sortíen arrengrerats de dos en dos els noys de l'escola dels hermanos del pitet, y un d'ells havent vist al seu pare dintre de una botiga, picá ab els dits á la vidriera. Veure aixó un dels hermanos y atracar-lo de castanyas vá ser tot hù. El pare vá sortir, y dihent á la fiera ensotanada lo que feya al cas, se 'n vá emportar al seu fill.
 Fins á cert punt els está bé lo que 'ls succeix á certs pares, sobre tot als que blasonant de idees adelantadas confían als seus fills á uns homes que demostren no tenir entranyas. Si son republicans deuen repudiar els serveys dels clericals, en una qüestió tan delicada com es 'l educació dels seus fills. Pensin que 'l fuster, quí en lloch de pulir la fusta la trossejés, no podría ser cali-

1870.—El rebombori de las quintas.—Gracia.—La Plassa de la Vila.

Dibuixat expressament pera la Casa López.

avuy al devant de una agrupació republicana activa y valiosa.

Y no perdi de vista, sobre tot, que alguna vegada lo que 'ls regionalistas proclaman y sostenen á Barcelona, á Manresa ho desmenteixen pràcticament ab el major cinisme.

S' ha de aplaudir la franquesa de 'n Moret.

Ben clar ho ha dit: si 'ls inglesos volen anirán aixamplant tot lo que 'ls convingui la seva posició de Gibraltar, á expensas d'Espanya.

La nostra nació s'hi ha de pensar una miqüeta en impedirho, perque Inglaterra está aliada á Portugal, y desde la frontera portuguesa al penyó de Gibraltar, á expensas d'Espanya.

Decididament, s' ha de aplaudir la franquesa de 'n Moret, quan implicitament ve á declarar que si arriba l'hora de tenir que llescar el pá de la Península, també 'l llescarem, y quí 'n vulgui un bossí que 'l exigeixi.

Aixís va ferse ab las colonias.

Pero vamos á veure: si estém arruinats y pitjor que arruinats encare, enervats completament y sens esma pera realzarnos; si no tenim fortificacions, ni un exercit organisat y á propósit pera retxassar qualsevol agressió; si estém á mercé del primer que vulga esquarternarnos ¿á qui es degut sino als governs de la monarquia restaurada, que han consumit y continúan consumint els recursos arrancats al país, per malbaratarlos escandalosament, donant satisfacció á las insaciables concupiscencias dels dos partits turnants?

¡Y aquests homes continúan tan frescos, disfrutant alternativament els fruits de la confiança de la coronal!

¡Es esgarriós!

Y no hi ha mes.

Podrá desapareixer la nació... Pero 'ls dos famosos partits del torn pacífich encare no 's donarán per convenuts y seguirán gobernant mentres els deixin quatre metros en quadro de territori, que son els que bastan pera collocarhi 'l trono que 'ls ampa-

ra y tres pedras pera ferhi bullir, á tall de gitanos, l'olla del pressupost, que 'ls alimenta.

Una petita rectificació á la nota biogràfica que 'l *Diluvi* dedica al plorat artista Pellicer.

No es cert que aquest signés autor del fanal que al constituirse la Junta revolucionaria, en la matíada del 29 de setembre, va apareixer en el balcó de la Casa Consistorial.

Aquell fanal que proclamava 'ls principis de la Revolució, fou obra de D. Ignocent López Bernagossi, fundador mes tart, de LA CAMPANA DE GRACIA.

Un aplauso als obrers figuerenchs que projecten establir en aquella republicana ciutat una escola laica.

Si 'ls republicans de tot' Espanya seguisen el seu exemple, prompte posarían un dich á las intrusions del clericalisme en l' ensenyansa.

El laicismo es l'únic vacuna que 's coneix pera fer indemne al poble contra 'ls efectes del virus teocràtich.

Pellicer, corresponsal artístich en campanya

ficat de fuster sino d' estellador. Aixís fan ells: en lloch de pulir als seus fills, permeten que 'n fassin estellas.

LA BISBAL, 18 de juny

No pot figurarse com alguns ensotanats y 'ls que per ells se deixan portar pel ronsal s' esbravan contra LA CAMPANA, calificant de calumnias els fets certs y positius que 's denuncian en la present secció del periódich. El sotana de Fonteta es un dels mes desesperats, prenent que LA CAMPANA no fá mes que desacreditar als de la teula, sense considerar que mal se pot perdre el crèdit, perquè no 's pert may lo que no 's te.

Y ara escolti una nova historia en demostració de lo que dihem. La setmana passada correu 'l rumor de que á Pa' afrugell un rich fabricant de taps, que per assumptos del negoci acostumava á viatjar bastant, era sempre despedit carinyosament per la seva muller, la qual no obstant desitjava molt que se 'n anés puig solfa reemplassar al marit un jove y guapo capellá. Pero com aquest no 'n tenia prou ab la mestressa, sollicitava á la criada, per la qual enfadada tractá de venjarse, contancho tot al marit. Al efecte de persuadirse de lo qu' ell no volia creure, s' convingué que fingiria un viatge al estranger, tornant á la impensada pera sorprendre ls, com aixís succehí en efecte. El fet ha tingut molta ressonancia; pero s' hi ha tirat terra á sobre per ofegar l' escándol.

Ja veu el sotana de Fonteta, ab aquest nou exemple, com no 's pot perdre lo que no 's te.

TORNÉMHI

Ja torném á tenir las Corts obertas y els mes ó menos pares de la patria preparan llarchs discursos per dir quatre bunyols sense sustancia.

Ha inaugurat el torn de las bestiesas el marruller Sagasta dibent á sas imbécils majorías uns quants pensaments buyts de l' any quaranta, que 'ls anyells fusionistas tots á una han corejat ab vivas de comparsa igual que si 'ls 'gués fet l' apología del bacallá á la llauna.

Preparense á escoltar com ens predican sant amor á la patria quins encare algun resto de colonias duhen á la butxaca:

resignemse á sentir com ens conjuran á salvar nostra hisenda atropellada, quins ab sos despilfarros y estulticias han acabat els últims rals d' Espanya;

y esperém ben sentats que del discursos que 's vomiten en cap de las dos Cámaras en surti ni una engruna profitosa pel regenerament de nostra patria.

Ja torném á tenir las Corts obertas y altra volta la gent xarramentaria tornar á pèndrens temps y paciencia ab sas indignas farsas.

Y quan se trobin ab la gola seca d' haver no més arrengrerat paraulas dibentse quatre frescos de per riure, buscarán la frescor d' alguna platja per descansar de las crudels fatigas que 'ls reporta el ser pares de la patria. ¡Ab quin gust jo faria de banyista per tirarlos, vestits, de cap al aigua!

DELFI ROSELLA

NAVARRA.—Acció de Monte Esquinza.—Defensa de trinxeras.—2 de juny de 1875.

ORIENT.—Avansada russa en las trinxeras enfront de Plewna.—Novembre de 1877.

LA PROFECIA DE SANT JOAN

ERO es veritat aixó?

—¡Vaya si ho es! Totas las noyas que ho han probat ho saben. Agafas tres ous, tires las claras á dins d' un vas d' aygua al punt que tocan las dotze de la nit, y ja está. Lo que las claras, ab las sevas combinacions, dibuixin al es-

camparse per l' aygua, alló será 'l teu promés. Si 't surt una espasa, senyal que 't casarás ab un militar; si 't surt un pinzell, ab un pintor; si unas estisoras, ab un sastre; si un quinqué, ab un lampista...

Ja 'n va tenir prou. Arribá la vigilia de Sant Joan, y la Doloretas, provehida dels tres ous y 'l vas d' aygua, esperá ab l' ansietat que pot suposarse que sonessin las cabalísticas dotze campanadas de la nit.

Vingué, per ff, 'l solemne moment. La noya va trencar els ous, y ¡zás, zás, zás! 'l una darrera l' altra va tirar al vas las tres claras.

Feta la operació, la Doloretas va esperar un rato, pera donar lloch á que las claras s' extenguessin ab tota llibertat.

La impaciencia la devorava; la curiositat li sacudia 'ls nervis, que li vibravan com las cordas tivants d' una bandurria.

¿Qué li sortiria? ¿Seria potser un látigo, símbol d' aquell cotxero que tantas vegadas li deya cosas al passar?

¿Seria un ribot, «cédula personal» del fadrí fustret, que li tirava petóns desde 'l fons de la botiga y li oferia tots els encenalls que necessités?

¿Seria un barret de copa, marca del sombreroer del cantó, que tan sovint li cridava «adiós, salada?»

Decidintse de cop, clavá la vista en el vas... y no va ser el barret, ni 'l ribot, ni 'l látigo lo que aparegué als seus ulls atónits.

Lo que la Doloretas veya clar, claríssim, perfectament dibuixat dintre del aygua era un magnífich gall, ab las sevas potas, la seva quía y la seva cresta, tiessa y magestuosa com la corona d' un emperador.

¡Un gall!... A l' ansietat havia succehit la confusió més extremada. ¡Un gall!... ¿Qué volia dir aquella bestiola?... ¿Per qué li havia sortit un gall?

Per més que posava en tortura 'l seu pobre cervell, la Doloretas no podia donar en el quid. ¡Un gall!... A ningú coneixia que ab virám tingués tractes.

Va corre á consultarho ab la seva amiga, la mateixa que li havia explicat el procediment de las tres claras.

—¿Qué deu significar aquest gall que m' ha sortit?

—¿No t' ha fet may broma algún gallinayre?

—En ma vida hi enrahonat ab cap d' ells.

—¿No recordas si alguna vegada un fondista...

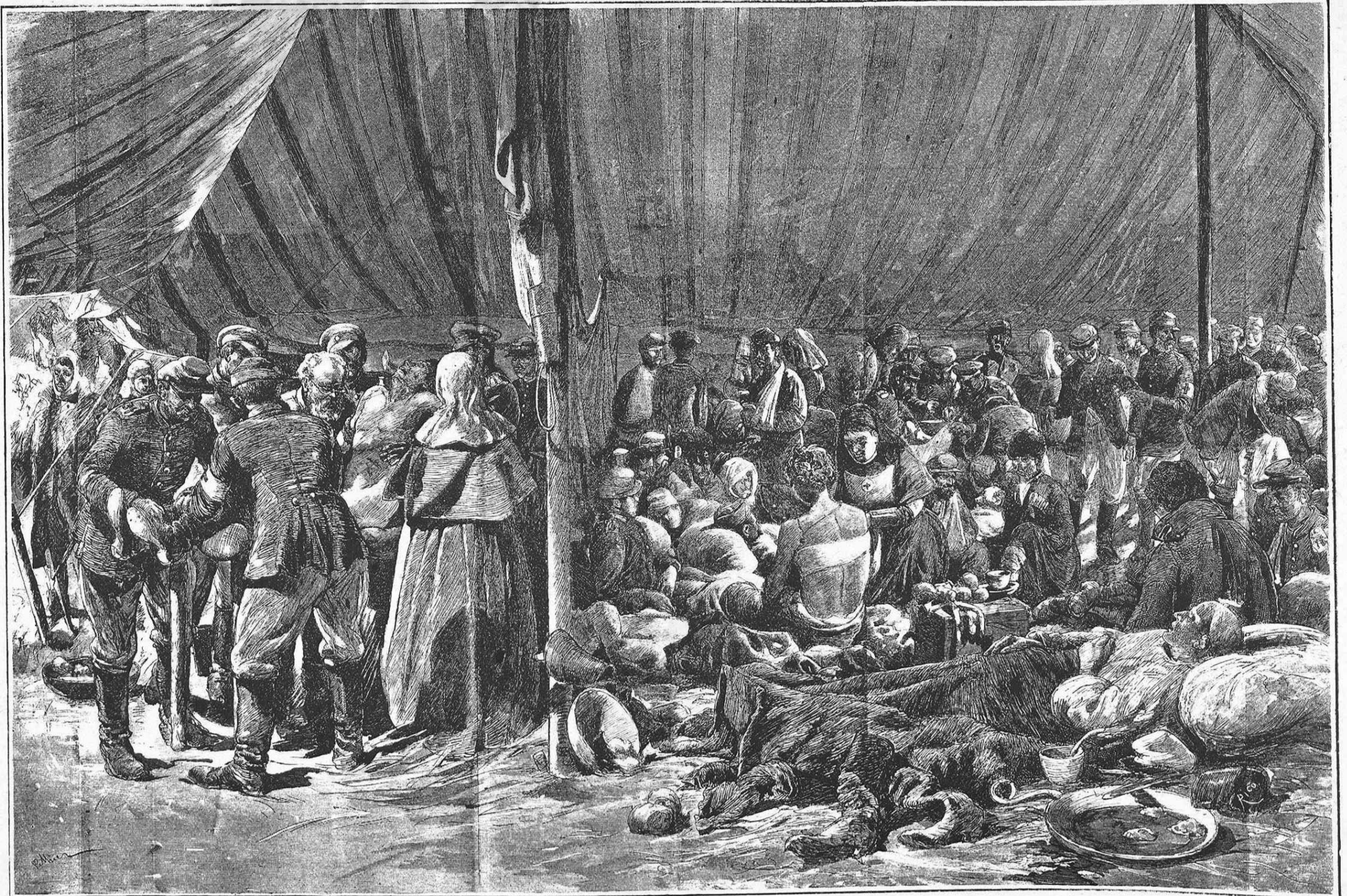
—Tampoch ne conech cap.

L' amiga, plena de fé en l' orácul, no 's va donar per vensuda.

—Sigui com sigui, tú no t' amohinis. ¿Las claras t' han senyalat un gall? Donchs galls remenará 'l teu promés. Si avuy no ha aparegut encare, ell apareixerá, quan sigui hora. D' aixó pots estarne segura, que la proba del vas es d' aquelles que no fallan.

Y aixís en efecte va succehir.

Poch temps després d' aquesta senzilla evocació

Els horrors de la guerra.—Interior de una ambulancia de la Creu roja, davant de Plewna.—Dibuix del natural.

al destino, á la Doloretas va sortirli un pretendent, que en tres mesos la va conèixer, va demanarla y va durla á la parroquia.

¡Las tres claras no s' havian errat!

El marit que la sort li deparava era un artista, un tenor de zarsuela que no cantava mitja dotzena de notes que no deixés anar un parell de galls de lo més escandalós qu' en aquest género s' ha sentit al teatro.

Y ara, ¡s volterians, els esprits forts, els des preocupats que s burlan de la santa tradició, que vajin dihent que ¡s auris de la nit de Sant Joan son cabories y romansos...

¡Ja ho veuhent!

MATÍAS BONAFÉ

AL GLORIOS SANT JA-VEURÉM

PATRO D' ESPANYA

Ja que tots us venerem
com advocat nacional,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

Qu' Espanya está roventada
y mitj cuberta de llot,
no necessitem pas drivsho
perque ¡s sants ho sabou tot.
Lo que volém es que consti
que, ab tot y trobarse aixis,
la nació no s' hi anohina
y viu contenta y felis.

Y puig sou vos qui ¡ns regala
aquest be de Deu de sal,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

El mon se rfu de nosaltres
y ¡ns pren de tal modo ¡l pel
que cada tarde ¡ns pregunta
quin día ens en ¡nem al cel.
Pero las sevas brometas
ja no ¡ns fan fret ni caló,
ni ¡ns privan d' alzar la copa
ni ¡ns torban la digestió.

Y puig sou vos l' únich guía
d' aquest poble angelical,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

Las butxacas están buydas;
els rfus, ó vessant ó aixuts;
el treball, creuhat de brassos;
els camps, fets uns camps perduts.
¡No importa! Espanya es Espanya
y, com diuhem á Madrid,
aquí, passi lo que passi,
sempre serem néts del Cid.

Y puig vos sabeu de sobra
lo que aque-la terra val,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

Hi ha moments en que tot sembla
que se 'n ha d' aná á rodar,
y aquí protestan y cridan,
y allá ¡s volen sublevar.
Pero al bo del terratrémol
tan amament acudiu,
que sòls al anomenarvos
tothom canta, y balla y rfu.

Y puig aixó ¡s dou al vostre
poder sobrenatural,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

¿Que ¡l pa se ¡ns en puja als núvols?
A sant Ja-Veurém clamém.
¿Que las cullitas se perden?
A pregá á sant Ja-Veurém?
¿Que desitjem alegrarnos
y no sabém trobá ¡l cóm?
A donarvos una untura
del vostre dolcíssim nom.

Y puig sou vos el dipòsit
d' aquest remey celestial,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

Tal poble té sant Estudi,
tal altre, sant Trullé;
nosaltres, mil cops més llistos,
preferim sant Ja-Veurém.
¡És tan cómodo invocarnos
en espera de consol,
puntejant una guitarra
ó ajassats de panxa al sol!

Y puig vos sou l' únich bálsam
d' aquest país especial,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

¿Que sería de nosaltres,
sant Ja-Veurém, sense vos?
¿Que sería d' aquest poble
tan entrapmat com ditxós?
Per fortuna entre las sombras
del nostre estat decadent
tenim el constant auxili
d' un faro qu' ell sol s' encén.

Y puig sou vos la llum pura
d' aquest portentós fanal,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

¡Ja-Veurém!, pensa ¡l guerrero;
¡Ja-Veurém!, diu el país;
¡Ja-Veurém!, exclama á coro
tot el poble soberá.

Mercé á aquesta cantarella
que de petits hem aprés,
encare que tot ens falti,
sembla que no ¡ns falta res.
Y puig sou vos el gran símbol
de la mandra general,
joh gloriós sant Ja-Veurém!
gardeunos de pendre mal.

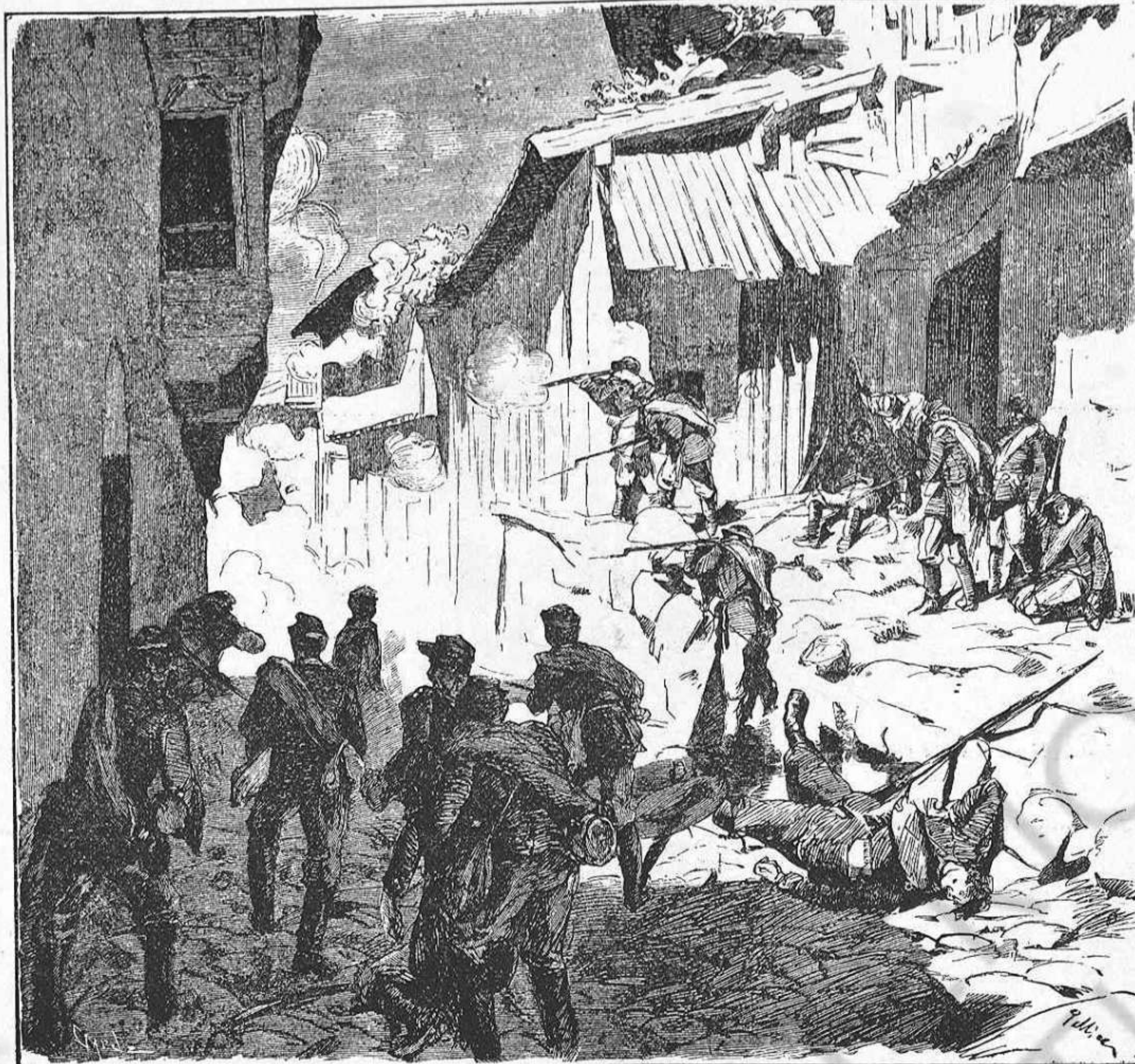
C. GUMÁ

REPÍCHS

Algúns madrilenys de bon humor han organísat un banquet en honor de un tal Garibaldi qu' es un borrotxo de carácter permanent, es á dir de aquells que quan se posan la mantellina, la portan un mes seguit. S' ha de dir la veritat: es

Pellicer, corresponsal artístich en campanya

ORIENT.—Sagnant epissodi de la batalla del 31 de juliol de 1877.—Combat en els carrers de Plewna.

NAVARRA.—El batalló reserva de Cícera y quatre companyas del regiment de la Princesa, retxassan l' atach de set batallons carlins en lo puig de Muniain (Estella).—Febrer de 1875.

DURANT UNA TREVA.—Soldats de l' exercit y soldats carlins, visitantse en la línea de las avansadas de Murrieta.—Mars de 1874.

DURANT UNA TREVA.—Oficials carlins en las avansadas de Murrieta.—Mars de 1874.

mes mereixedor d' aquest obsequi en Garibaldi que la majoria dels polítics banquetejats.

En Garibaldi no fá mal á ningú; y ¡s polítics restauradors son la perdició d' Espanya.

A n' en Garibaldi ¡l vi li puja ¡l cap, mentres els polítics de la restauració ¡ns fan baixar l' ánima als peus.

Els Srs. Robert y Russinyol diputats regionalistas per Barcelona han fet una visita á Palacio.

¿Y qué?

Quan la presentació de aquell famós missatge, varen ferg' hi un' altra ¿y que 'n varen treure al cap de vall?

Al fi haurán de desenganyarse, que ja ho diu el ditxo de la terra concebut en llenguatje municipal:
«Las cosas de palacio van despacio.»

Tots els representants caciquistas de aquesta provincia, comensant per en Planas y Casals treballan desafortadament per l' aprobació de las actas de Barcelona.

Se comprén. Ja n' hi ha prou ab rebre una vegada. Gat escaulat, ab aygua tebia 'n té prou.

No hi ha medi de que ¡s cubans y ¡s yankees se pugan entendre. Els yankees mes ó menos voldrian lligarlos, y ¡s cubans aspiran á ser molt lliures.

Ja á Washington hi ha polítics influents qu' en vista de la resistencia que la Convenció cubana oposa á las pretensions del govern americá demanan la anxíu de Cuba, á pretext de que ¡s cubans son incapassos pera governarse.

De tal manera están posantse las cosas que no tindria res d' extrany que avants de poch hi hagués á Cuba partidas reproduhintse contra ¡s Estats Units la insurrecció que va sosténir aquella isla contra ¡l govern d' Espanya.

Son molt bonas las brevas de ¡l Habana. Pero devegadas están plenas de dinamita, y ¡y del fumador golut que se las posa á la boca y pipal

Preparémnos. El govern anuncia que un dels primers projectes que s' proposa posar á discussió será relatiu al problema social.

¡El problema social plantejat y resolt per en Sagasta! Será cosa de partirse de riure si avants no ¡ns venen las llágrimas als ulls.

M' hi jugaria la corona de un capellá contra cinch céntims, que la medicina fusionista s' compondrá dels següents ingredients:

Un litro d' aygua beneyta.

Un petricó de xerigot.

Y una carga de suor de obrer.

Tot aixó s' ha de barrejar ab un mauser, y tant bon punt l' obrer se queixi de haver suat massa, y de haver menjat poch, se treu el mauser de la barreja y se li pega un tiro.

Y ja tenim la qüestió social resolta.

Notas del jubilen de Madrid que vá acabar á credissas.

Deya el bisbe en una alocució:

«En esta Visita se cantarà la estrofa segunda del *Nobis datos*.

Y ¡l poble vá dir:

—¿Con qué *datos* tenim? *Xiu!adas* al canto.

El mateix bisbe recomenava en un altre párrafo de la mateixa alocució:

«Els congregants cantaràn el *Pange lingüe*.»

Y *Pange lingüe* aquí; y *Pange lingüe* allá.

No 's queixi, donchs, de lo que vá succehir. La carcuenderia ojalatera, sempre s' ha perdut per lo mateix: per tenir massa *llengua*.

Caballers: Un mestre casa raspas, Herminio. Un parroquiá de cal Lá, P. Dumingú, Pau peu pou (Pitarillito), Descendent d' en Xeripa, M. González, M. Llonch, Aygua clara, Piqué, Francisco Serra, Tap de suro vilfranquí, Aygua freda, Un constantinopolitanista. Un electroterapi de Benavent, C. Monjás, X. Y. Z., Mossen Cargol, Rafel Palau y J. Felip: Ha refrescat la temperatura, pero, vosteus continúan fentho tan malament com sabén.

Caballers: A. Ribas Ll., J. Gorina Roca, Albertet de Vilafranca y Antón Solá: Diu que 40.000 inglesos entraran per Gibraltar; bueno, avuy per avuy lo que ¡ns interessa es publicar aquests trenca-caps que ¡ns envían.

Caballer: Enrich M. Gener: Anirà un gero glifich; e sonet ni ab sal de Madrid.—E. Gherubert: Pot exposá l' sonet seu *A una ingrata*, allá á la exposició de la Patata.—Xech de Llansá: Els cantars no van en loch y el gero glifich tampoch.—E. Bosch y Viola: Es més ben feta que ben pensada. La xarada aniria si arreglés el consonants, J. C. y X.—La guardém per *si de cas*.—J. C. M.: Ho sentim pero no pot ser. Aixó ja s' ha dit ara fa poch.—J. M. Ribas: Y aixó de voste moltas vegades.—Juan March y P.: *Mes say! Tu 'm faltas, ¡ja 'm falta 'l Sol!*...

Y ademés li faltan condicions.—A. Gutiérrez Méndez: ¿Vosté autor d' un himne catalá? Ans que tot treugis aquets apellidos que son poch *reconsegats*.—Joseph Jofflich: ¿Un epigrama sense gracia? A la panera.—F. Magrinyá: La seva historia ha comensat per enternirnos y ha acabat per fernos posar pell de gallina. Y quinas cosas passan! Y quinas cosas s' escriuhent!—Jaime Pruch Oller: No publicuem l' *esperna* senyor Pruch... per falta de such.—S. de C.: Cumplert l' encárrech fins allá hont s' ha pogut.—J. C.: Massa llarga y un tant defectuosa.—A. Carsi: *¿Herets? ¿Qué vol dir herets?* Y tot es aixis.—Ricardo Carré: ¿Diu que lo qu' envia qual podém posarho á LA CAMPANA que á l' *Asquella?* Pues miri ni á un puesto ni al altre.—V. Teixidor: Créguins, no 's mogui dels telers.—B. Casals: Lo que demana no pot ser. Ademés el xiste no es traduhible.—S. Sabater: De las tres, ni una.—Noy de la Sal de Premia: Probablement anirà la *intima*.—P. Ximenes: Es altamente *modernista* en el sentit de sa forma anárquica.—Gran Seco: Senyor Seco, aixó es molt magre!—M. Romorera: Cursileja una mica.—E. D. M.: Pobres, molt pobres.—Casimir B. de Cutó: Aixó comensa á anar bé.—Un poeta primerench: *Azeyám*, envíh y veurém.—J. Staramsa: Va bé, si senyor.—J. Barreta: Paciencia.—Aygua Freda: Son mansos.—M. de C. 1.º y 2.º: Tot va bé y tot marxa.

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Olm, número 8.

Tinta Ch. Lorilleux y C.º

Pellicer caricaturista

LAS CLASES CONSERVADORAS.—Mientras cobran el cupó dormen tranquilas; pero ¡ay del día, que 'l banch s' ensorril...

LAS VÍCTIMAS DE LA GUERRA.—Els que tornan.

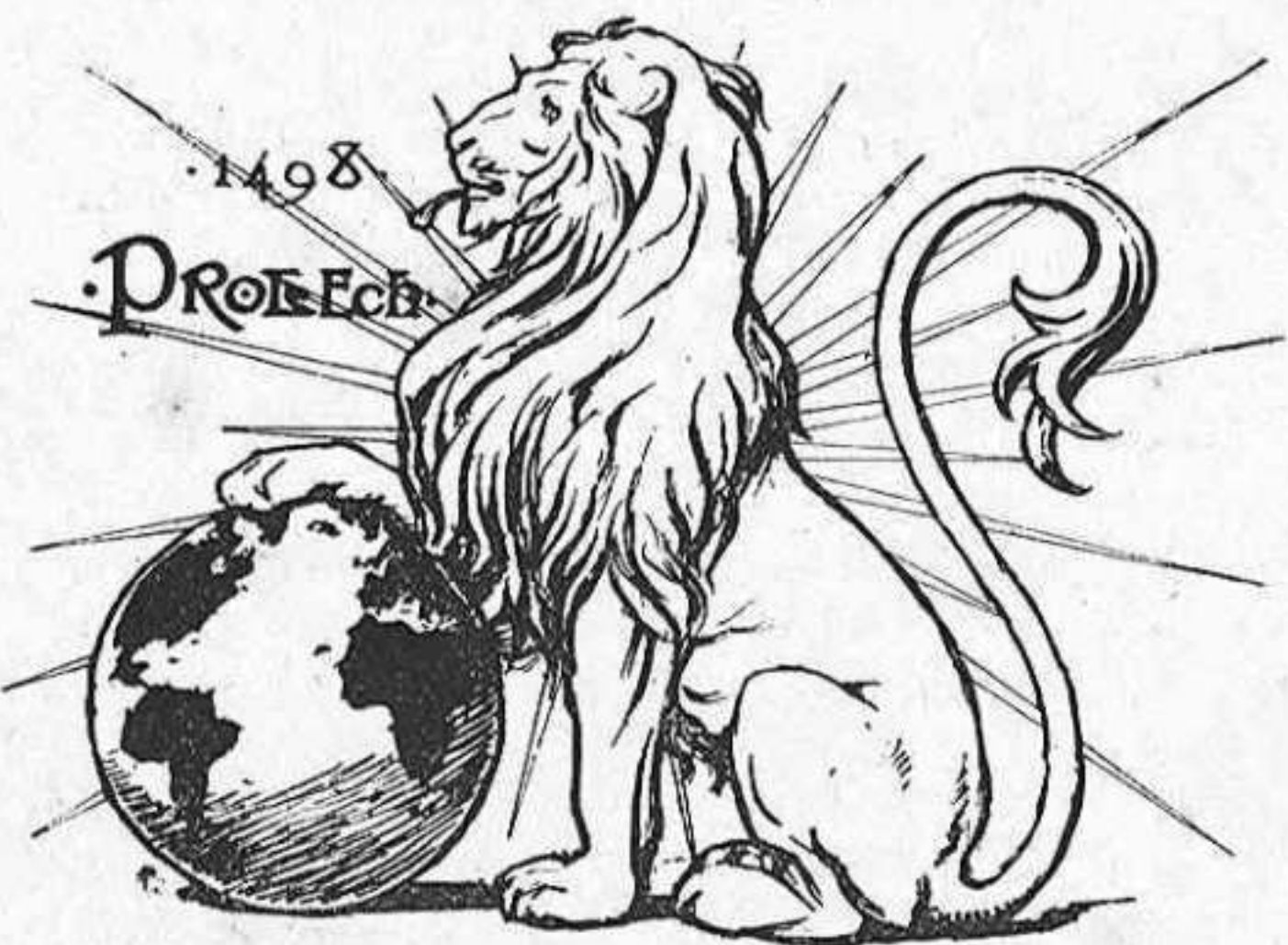

ULTIMAS NOTICIAS.—Diu que anirém tan bé que 'l diari ho porta.

L' EQUILIBRI EUROPEU.—La pau de las grans potencias.

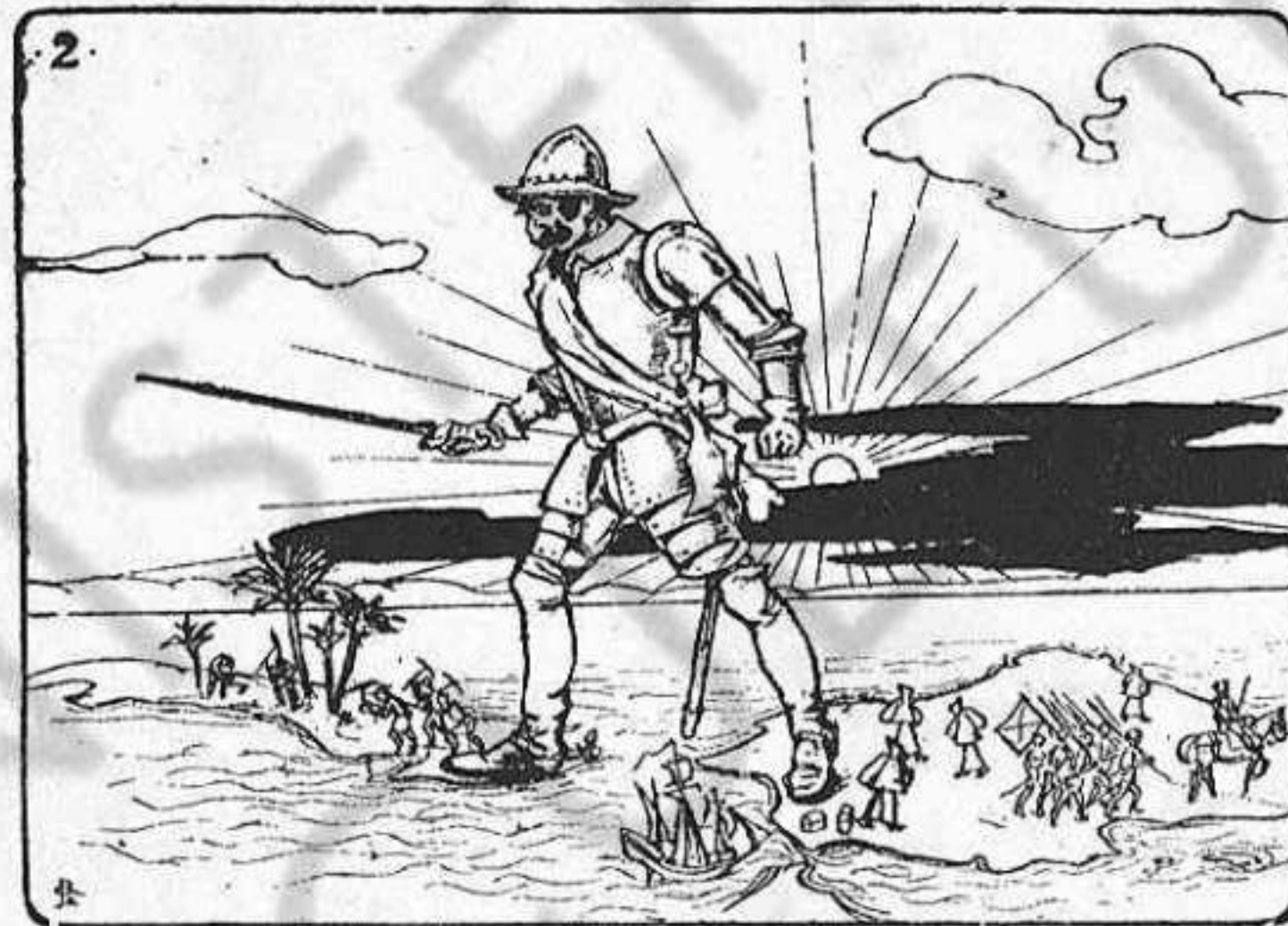
Historia gráfica

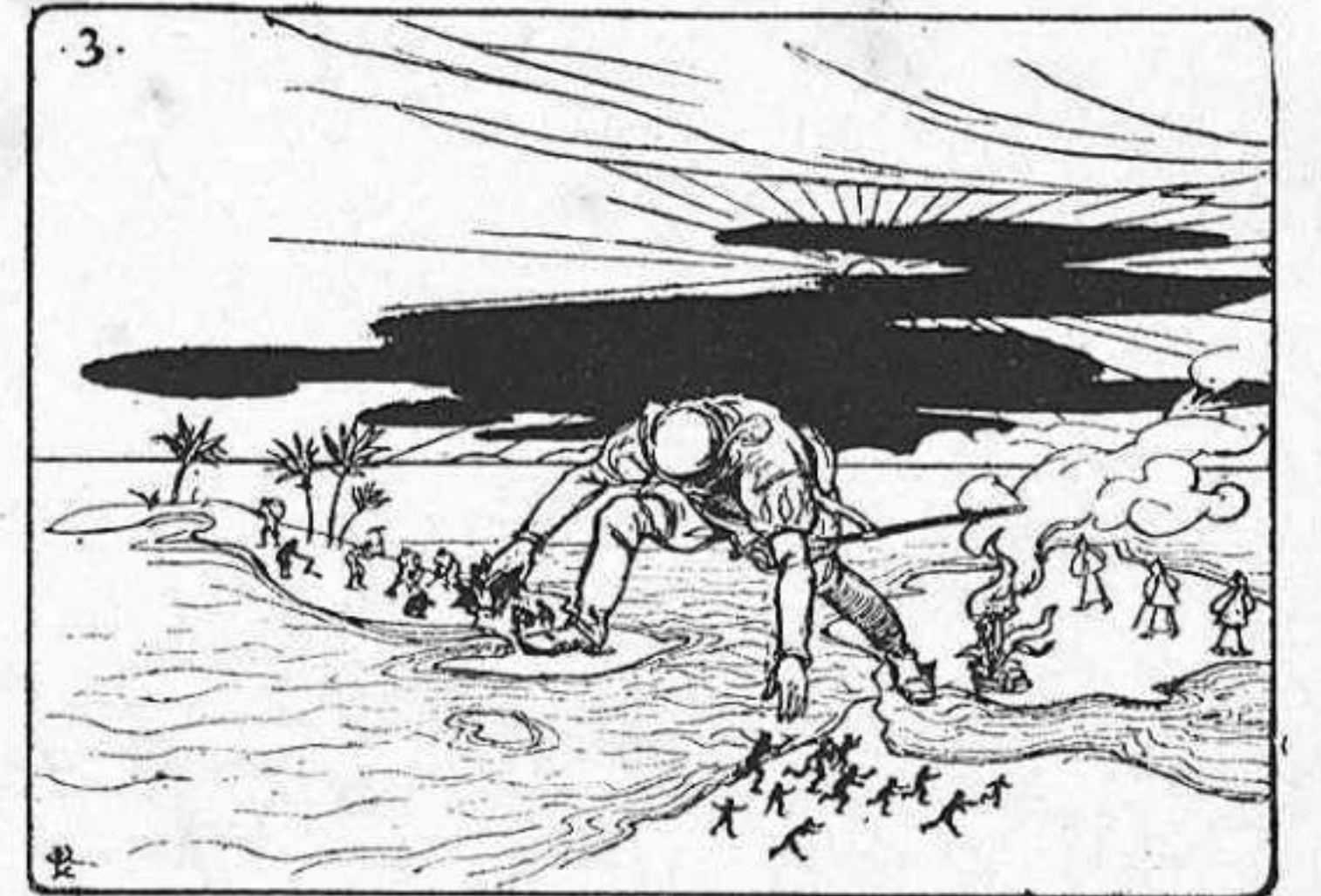
Portada.

Comensament

Any 1500.

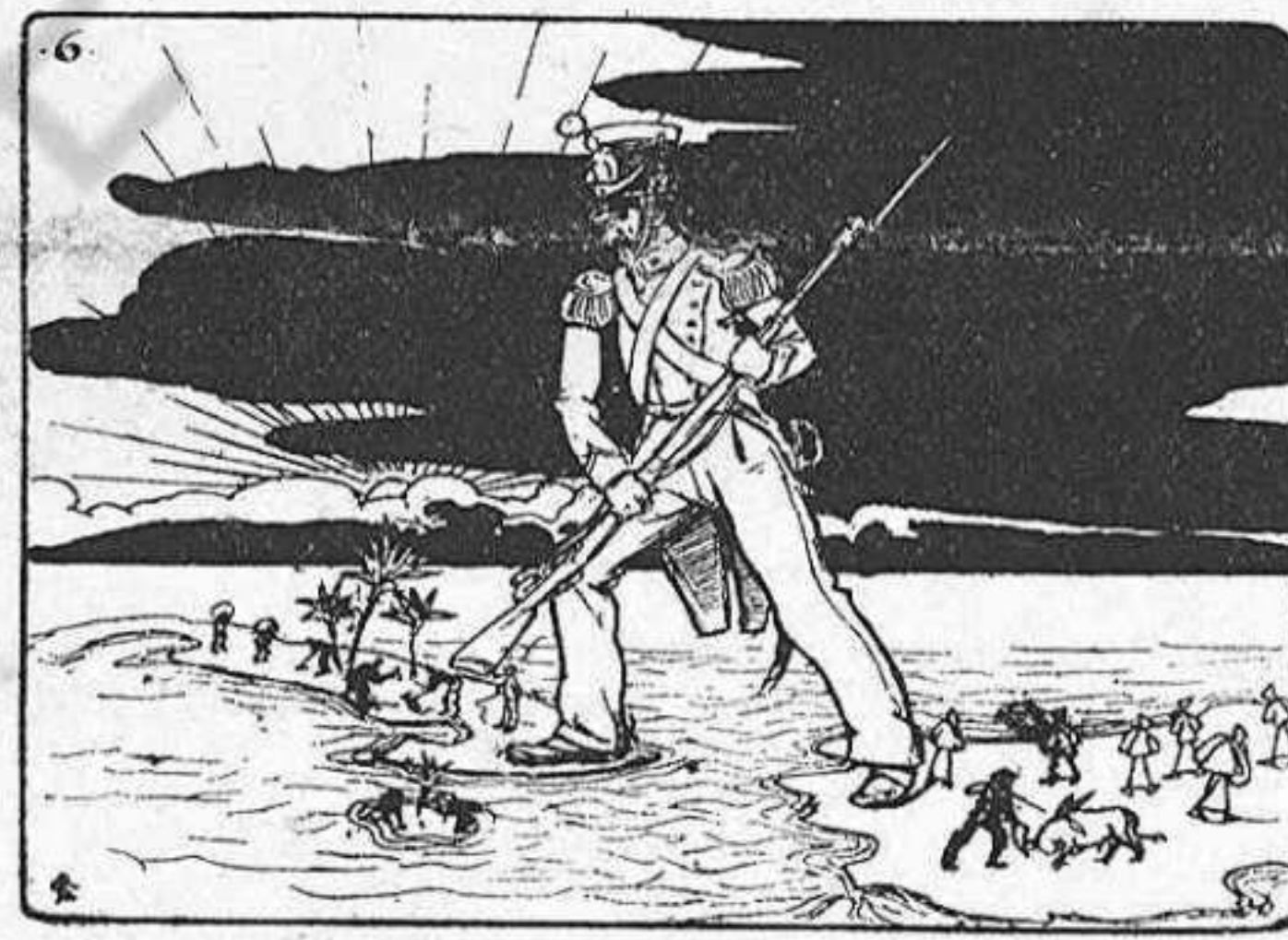
Any 1550.

Any 1650.

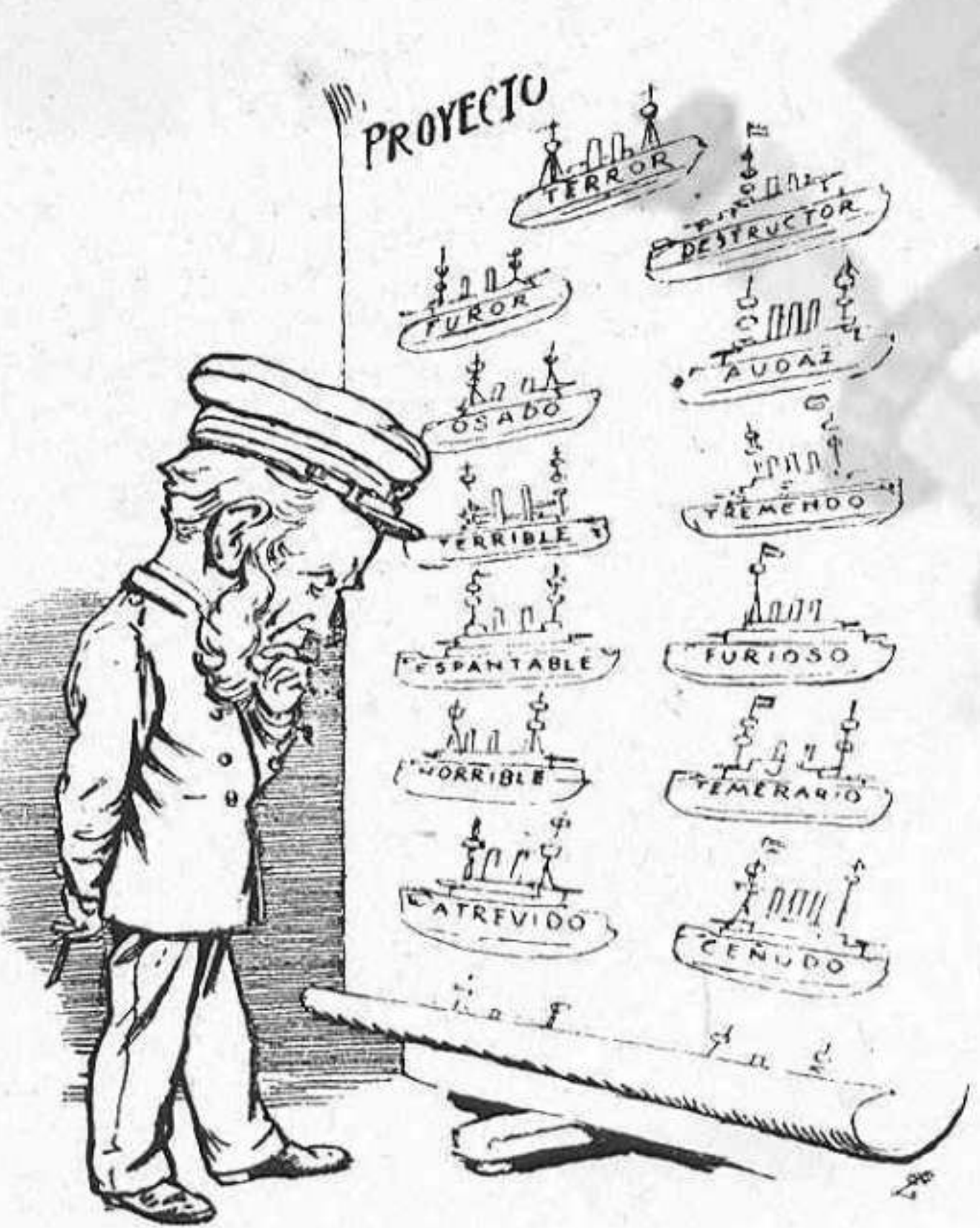
Any 1750.

Any 1820.

Any 1870.

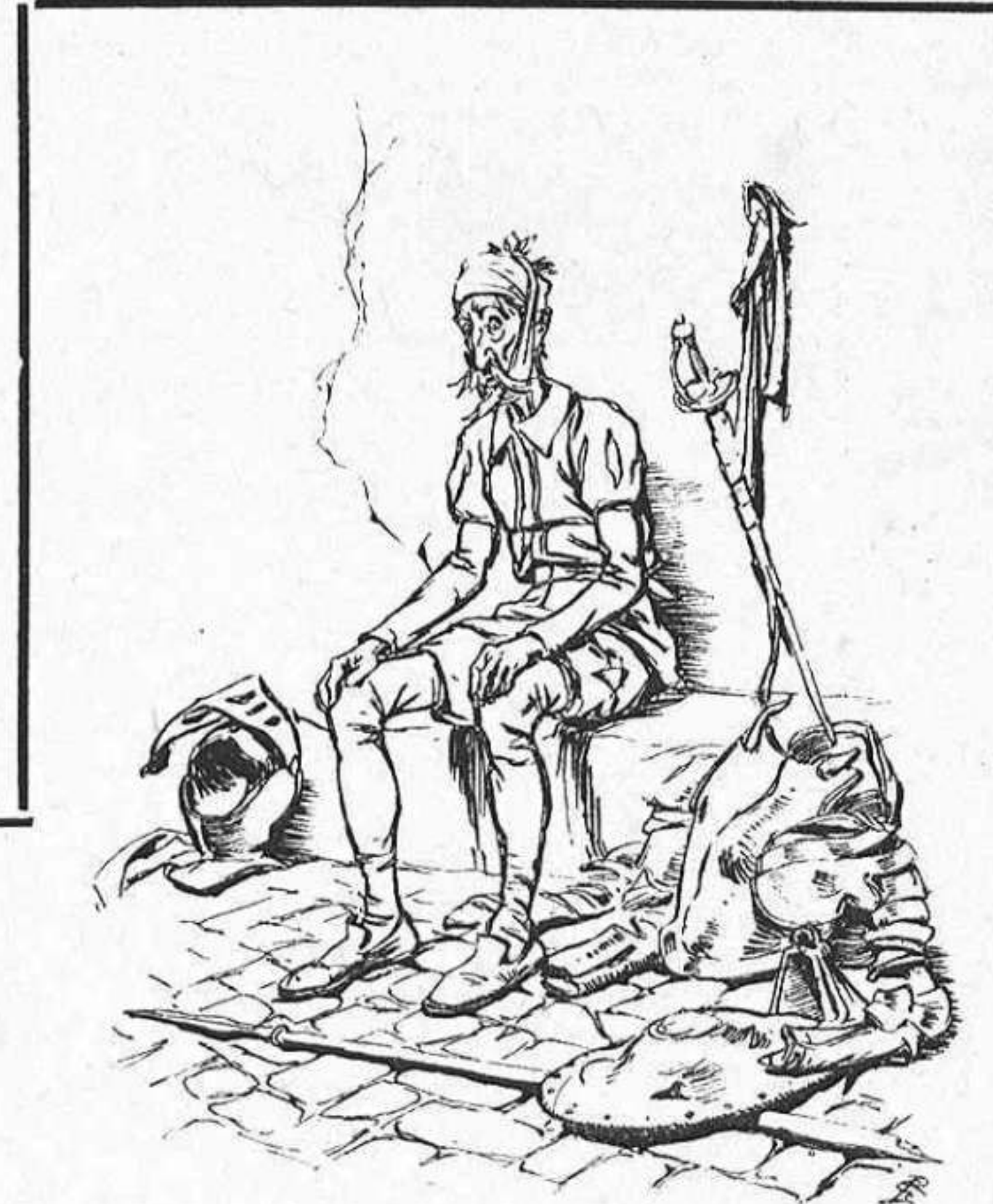
ESPERANSAS PEL DESQUITE.—Pintats sobre 'l pa- per no es tan fácil que 'ns els tirin á pico.

Final.

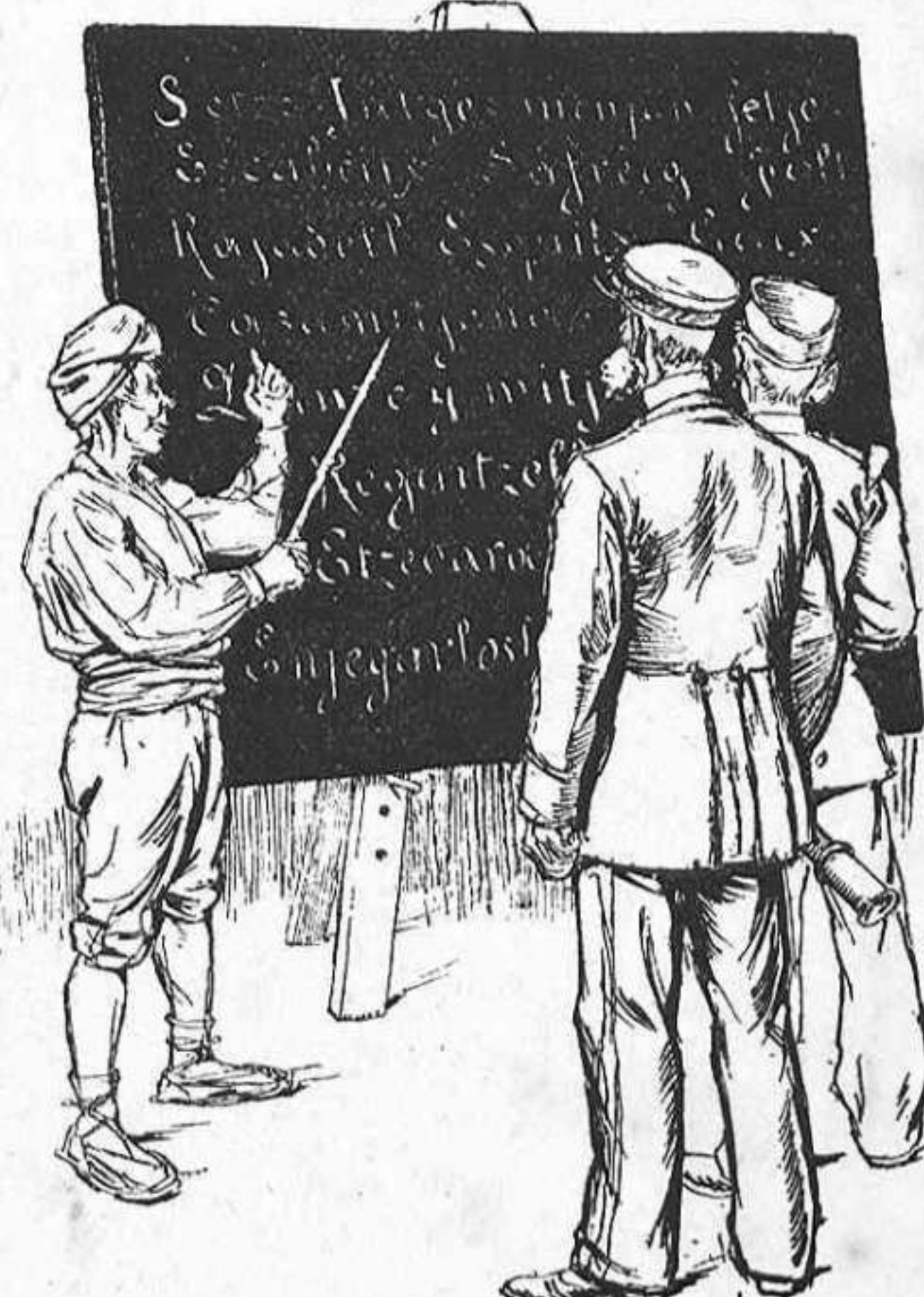
EpíEch.

DESPRES DE L' ÚLTIMA AVENTURA.—¿Y ara quina 'n farà D. Quijote?

EL CÒM Y EL QUÉ DE LA GUERRA.—Mal hauría tra- ballat el ferrer si no hagués manxat el manxaire.

UN IDEAL.—Ensenyansa obligatoria.

MÚSICA NACIONAL.—¡Vi-va Es-panya!